مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن

لیکنه اوټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه : **امين الدين « سعيدي – سعيد افغاني »**

تايپ او ديزاين: عزيز« سعيدى»

لومړى چاپ: ١٣٨٧ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتيژيکو څيړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکى: د مصر په عربي جمهوريت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوريت سفارت، فرهنگي څانګه

نيټه: (د وري ٣٠) د 1396 لېږديز لمريز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړى: يو سل او ديارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اسـتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلاړې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعيدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـيکـنـه او ټـولـونـه:
امـيـن الـديـن « سـعـيـدي- سعيدافغاني »
دافغان اســتراتيژيکو څيړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدير– جرمني

سـريـزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتيژيکو څيړنو مرکز، در فرهنگي هلو ځلو په لړ کې يو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شيخ ملا نجم الدين «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند ليک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدين اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مينه والو ته يې وړاندې کوم .

د النجم جريده، هغه قلمي جريده ده چې پنځوس کاله (نيمه پيړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بيا مدير وه ، تأسيس او خپره شوه او په دريمه ګڼه کې داسې وليکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدين آخندزاده صاحب په حقله څه وليکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هيله کوو چه په دغه ليار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بيا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جريدې چې يواځنې اصل يې زمونږ په اختيار کې دی، او د را ټولولو، تهيه ، ترتيب او نشر کارونه يې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت داری دادی دا دنده بشپړه او تکميله کړه، او په ډېرې مينې يې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د يادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو ليکوال او ملي شخصيت محترم پروفيسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څيړندوی حبيب الله «رفيع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

همداسې د يادونې وړگنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلگۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين
امين الدين « سعيدي ـ سعيد افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز ځخه
د دسمبر مياشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امين الدين « سعيدي »

د حق د لارې امين او په دنيا او آخرت کښې سعيد و اوسې.

ډېر خوشحاله يم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال يې.

ستا زياترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم يې ورکوټی او معنا يې لويه وي. او خيرُالکلامِ ما قَل و دَلّ .

ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مينه مننه!

د « النجم جريده » په دې کښې ډېر اهميت لري، چه يو تاريخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاريخ ته سپارلی دی.

د مدرسې د خطي جريدې د اوو ګڼو محتويات دې هم عيناً او هم په ټايپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.

ماچه وکتل، پنځوس کاله (نيمه پيړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروانباد پلار مولوي محمد سعيد « سعيد افغاني » نوراني څيره مې مخې ته و درېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي مياشتنۍ مجلې مسؤول مدير وم.

کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر منځ مو روابط ټينګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.

د « النجم » د جريدې تأسيس د همدې همفکريو يوه نتيجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وويل: د جريدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بيشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربيتي او تشويقي پانګه وي.

خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دين ستوری) مولانا نجم الدين پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې .

همداسې وشوو.

د جريدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبينو تبليغي خدمت هغه دی چه ليدل کيږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، منځ ته راغله . . . »

په دربيمه ګڼه کښې بيا ((هيله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدين آخندزاده صاحب په حقله څه وليکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هيله کوو چه په دغه ليار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))

د څلورمې ګڼې سر مقاله، بيا د نجم المدارس او النجم د مدير په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پيليږي:

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدین آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو د استعمار په مقابل کې جنګیدلی دی، بیان کړم.))

دغسې بیا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. یعنی د څیړنې کار د هغې پر لیکوالو ویشل شوی دی. چه د تکرار مخنیوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ویش او میتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را یاده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړی مضامین او د ننګرهار د یو شمیر نورو پوهانو لیکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د یو څیړنیز کنفرانس په ترڅ کښې واورول شوې او یوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدیر وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلېدو، کامیابیدو، تنظیم او د مضامینو او اشعارو په ایډیټ او تنقیح کښې ، د مدرسې د ادارې ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لیارې ، په دې هیله د تاریخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هیله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله یم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کیدای شي چه په ځینو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدین آخونزاده مولوي ډاکټر سعید افغاني د النجم په جریده کښې) رساله لیکلې او ترتیب کړې او تقریباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعیدی!

ماته ستا درېیم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څېړنه ده. هغې سره زما نظریه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د لیکلو او چاپولو مبارکي هم وایم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زیاتو علمي څېړنو او خپرونو بریالیتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خیر خانه مېنه _ درېیمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بَست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شماره‌ء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریده‌ء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسه‌ء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامه‌ء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه
د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درښا په لور ګامونه دي، دروښتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړی نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنی مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروانښاد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروانښاد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » څیړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« څاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کاپل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوښولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروانښاد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به یې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:

(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې مونږ هغه وخت ډیرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډیره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروانښاد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چي دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دینی او ملی شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دځیرنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کیښود:

کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.

ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه) د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.

مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجری شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسې ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد «

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندې غواړم چې د ملا نجم الدین اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او دانګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلې، بیان کړم .

ـ۱ د ده اجمالي پیژندنه:

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » «۱» د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دی سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.

دی د بندي خانې نه په یو خاص تر تیب مخ په مشرقی وتیښتیده او هلته د مشرقي په سرحدادتو کښې د مهمندو په سیمه په ژړوبی او چمرکند کښې اوسیده او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګیده.

دي بیا دامیر حبیب الله خان د پا چائې په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولایت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قریه کښې اوسیده.

ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډیر د اسلام ددین اساسونه محکم کړل او هر خواته یې ریښې او پلې خورې شوې او دی د داسې لوی شخصیت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده. دغه منلی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ یا ۱۳۲۱ هجری قمری » کال ؤ چه د اجل داعي ته ئی لبیک وویلې.

په دی حساب دده د وفات تأریخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » لیږدیز لمریز کال دی .

د ده مزار او مقبره دهډې په قریه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپيژنو :

۱ ـ د ده عمر او حيات او قواره

۲ـ د ده هويت قوم او نسب

۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن

۴ـ د ده تحصيل او علم

۵ ـ د ده تصوف

۶ ـ د ده جهاد

۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې

۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين

۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زمونږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه ځه نا ځه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زمونږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه يوازی د ده د فوت تأريخ ښې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه ښه ښه بلقيدل .

وائي چه دی ښه خوش قـواره جګ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شين خال هـم درلوده او د ده دشين ښکلی خال شهرت زيات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثيره هيبت ناکه وه ، دورايه به په خلکو د ده رعب وليده مګر؛ په عين وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حيات ټول په حرکت کښې تير شوی . معلو ميږی چه د ده په ضمير کښی يو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په يو ځای نشو پاتې کيدلی .
ده هر چيرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قايم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابين کښې ياد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډير خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانيت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دين په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۳ـ د ده هـويت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځايونه ئې :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په مليت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نيکونه او پلرونه تير شوي «۳» .
دی بيا دتحصيل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار ر‌ا روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای ديره شوی او تحصيل ئې کړای دی.
د تحصيل دپاره آفريدوته هم تللی. پيښور او صوات کښې هم اوسيدلی دی.
ده د تحصيل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختيار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وويلې د ځينې سياسي معاذيرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سيدلی او بيا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جرووبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تيره کړې او هلته په فقير آباد او نورو روداتو او شينوار کښې ګر ځيدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګيانو کښې هم د وعظ او تبليغ او يا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسيدلی او شايد چه هلته به د کـوه دامـان په ځينو ځايو کښې ګرځيدلی وي، مګر ؛ د ده د حيات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې ميله

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میراړ ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، رښتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په برو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایویونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفې ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و « ۴» . مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵_ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـډی صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله ګرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پید ا کول ئی ثواپ دی.

نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقى عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه ځنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دى.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دى. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوى روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دى چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلى سر څه وٍي، په دى ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ.

څوک په دى عقيده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دى، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامى او چا د مدرسې جوړولو په انګازى، چا په دې نامه چه دا کوم!! او داسې داسې خيال مې دى ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئى په حقيقي اسلام باندى هم بد ګمان کړل.

خداى خبر چه داسې جنابان د اوسنى اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خداى په لوى دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

بايد ووايم چې: نجم الدين آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم وه. د هغوى د خدمتونو اندازه مونږ سر شته. اميد دى چه د هغوى د کارنامو تذکرى باندې آينده تماس و نيسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانى خدمتګار دنجم الدين اخندزاده صاحب دنوم په هکله ليکي:

« ما د سر محقق مولوۍ محمد اکبر معتمد شينوارى څخه څو څو ځلى اوريدلى دي چه هغه به ماته ويل: چې ما د شينوار و صوفي صاحب نه اوريدلى دي چې: دهډې آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدير) دى، مګر د علم ، رو حانيت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدين) لقب ورکړ شوى دى چه معناي (د دين ستورى) کيرى. سعيد افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعيدى

دشينوارو صوفى صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دى. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړى و په ډيرو غزاګانو کښې يې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستى ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدين) ليکنه: سر محقق عپد الله بختانى خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالى دچهارباغ حضرت محمد سعيد سعيدى مجددي عليه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوى دى. په کال ۱۳۵۷

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاڼیو په اګام کښې حق ته رسیدلی.   هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید   او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوهٔ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهٔ نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
گر ازاین دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدگان می بینم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنهٔ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم گردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنهٔ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډې اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښر په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اِذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېږدیز - لمریز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنیی ؤ او بیا د هغه ځای ځنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بُتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم خترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینګی په منطقه کشی وفات شوی) چې یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر ګران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو ځخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاگانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې ښښتن و . دترنگزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم گل صاحب ځینې مأذون شوي و .

ځلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو گنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوگنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملگري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوړ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنگر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو ځنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتگار لیکنه.

هـــډه :

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدین آخونزاده عرفاني او روحاني شخصیت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دین په یو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چې یو دهغې د نمونه ځخه د(النجم) فرهنګي جریده چې دخدای بخښلي (سیعد افغاني) لخوا نیم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پیل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره
دتحفة العاشقین او مکتوبات ارتباط

لیکنه : محمد نبي تدبیر

۱- ملا نجم الدین آخونزاده یا د هډې ملا صاحب یو داسې ګڼ اړخیزه شخصیت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده دیو عالم په توګه بشپړې دیني زده کړې وې ، دیو سالک او عارف په توګه یې دنفس دتزکیې او تصفیې له پاره ځیلیې ایستلې او لوړې ګاللې وې، دیوه مجاهد په توګه یې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو یو داسې روڼ لښکر ایجاد کړای، چې انګریزي ښکیلاک ته یې د ډیورنډ د کرښې دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا یې دعلم او سلوک د تعمیم له پاره په خپله هم تألیفات کول او خپل مریدان او شاګردان یې هم هڅول چې تألیفات وکړی، آثار ولیکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثیر یې کړئ او یو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې لیکنه کې په دوو هغو آثارو تکیه کوو چې یو د ده مرید په پښتو نظم لیکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له یوې نسخې نه را نقل کړي او تکثیر کړي یې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمینار په ویاړ یې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقین نومیږي چې دده یوه مخلص مرید ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سید احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سیدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقیقي مینې د رمزونو او رازونو په باب لیکل شوی. لمړی ټوک یې سل مخونه او دوهم ټوک یې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په یوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبیتونو شمیر یې درې زره شپږ سوه بیتونو ته رسیږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پیر او دخپل کتاب د محتویات په باب لیکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب یې
په ربښتیا که ته محب دخپل محبوب یې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډیره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

هر طالب چې په ریښتیا طلب دیار که
په ملوینو [1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کاریې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لومړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې یې دادي :

رارسیره دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیري یم بیدله
نن مې فکر نه جلیري یم په غم کې
تل ږریږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وایي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان
همدراز وایي :

---

[1]) شپه او ورځ

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې درون‍د دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښيي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پېښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپېښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د څیړنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه څیړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

داد هغه وخت دیوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعید خان ملا خان زوی دی د دیني او عر فاني دري او عربي لیکونو ټولګه ده چې نجم الدین آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعمیم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بیلا بیلو کسانو ته لیږل شوي او بیلا بیل علمي ، دیني ، عرفاني او سیاسي مطالب لري، لومړی لیک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدین پیر دی او دلیکونو لیکونکی هم زیات عقیدت او ارادت ورته لري چې د حجت قویه په نامه خپل یو اثر ورته لیږي.

یو بل لیک یې دبیت الله شریف د نبوي جومات خطیب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت یې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. یو بل لیک یې د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې توصیه یې ورته کړې چې رعیت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. یو بل لیک هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته یې دروغتیا دوعا پکې کړې ده. یو بل لیک د سرادر زکریا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه یې پکې کړې ده، یوبل لیک دسید عظیم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې یو بل لیک د مؤلف د زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې د تقوی او دینداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم لیک د ملا میر حسین بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب څلور دیرشم لیک د وزیر اعظم په نامه دی چې نوم یې نشته خو کیدای شي چې دا به د امیر شیر علي خان د صدراعظم سید نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه یې ستایلي ، خپل ملاتړ یې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه دیرشم لیک بیا هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي یې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دین دساتنی بلنه یې ور کړې ده .

اووه دیرشم لیک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دینی جهد یې ستایلی دی. د کتاب اته دیرشم لیک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فیانو د اقوالو د اختلاف په اړه یې ورته کښلی دی. نه دیرشم لیک یې بیا هم دخپل زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې دوعایې ورته کړې او انساني کمالاتو ته یې را بللی دی.

څلویښتم لیک یې دسوات صاحب په مړینه یوه تعزیت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصیت ستاینه یې پکې کړې ده.

دوه څلویښتم لیک د شیخ میا تبرک الله دلیک په ځواب کې دی چې له دوی نه یې د دوی د « رد وهابیه » په نامه کتاب چې د امیر شیر علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورلیږلی دی.

دري څلوېښتم لیک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بیوزلانو مرستي او لاسنیوی ته یې رابولي. پنځه څلویښتم مکتوب د میا عمر جان د لیک په ځواب کې دی. په شپږ څلویښتم مکتوب کی یې سردار محمد حسن خان او سردار

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوڅلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني
یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د ارواښاد نجم الدین آخونزاده څیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سـعید افغانی » په لیکونو کې

گـرانـو لوستونکو :
خداییخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار [۱] سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خـتـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنگه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننگرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنگر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنگر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنگر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد گرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انگلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاګانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جړوبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انگلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انگلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

۲- ځرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ځرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ځرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثـره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعالیتونو یوه بیلګه

درنو لوستونکو!
د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولایت په جنوب کې د نجم الدین آخـونزاده د زیارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډیرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدین آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم یاده شوې ده.
په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعید «سعید افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصیت او دینی عالم، ددی دارالعلوم یانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بیا د مدیر په توګه وګمارل شو.
سعید افغاني ددې مدرسې د مدیریت تر څنګ پـه علمي، دیني، سیاسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډیرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونیزه دیوالي پاڼه یا جریده دهغه وخت د امکاناتو او محدودیتونه سره سره د یادولو وړ ده.
ددې جریدې چلونکی مولانا محمد سعید«سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر او مرستیال یې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جریدې د تخنیکـــي جـوړښت تر څنګ د مضامینو د انتخاب او لیکلولو کار یې د مـولانا سعید افغاني تـر مدیریت او رهنمایي لاندې پر مخ بیوه.

دا جریده دډیزاین او محتوا له نقطه نظره ډیره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مینه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځیدلې وه.
غواړم دبیلګې په توګه دښاغلي صدیق الله د« مبارک شه» تر سر لیک یوښکلی شعرچې د« النجم»
د جریدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نیټه چې د دغه جریدې یا اونیزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه یې لیکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کـــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شـــه مبـــارک
چې غفلت ځینې راویښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض یې داسلام لاره ښودل وي
یــو قـــدم پدغـــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر یو درس یې په بار بار شه مبارک

پــرګنو ته بــه د علم رڼـــا ورکړي
دا رڼـــا او دا انـــوار شه مبـــارک
د ادب او اجتماع لار کـې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغـــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پریښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com بریښنا لیک:

انځوريز برخه

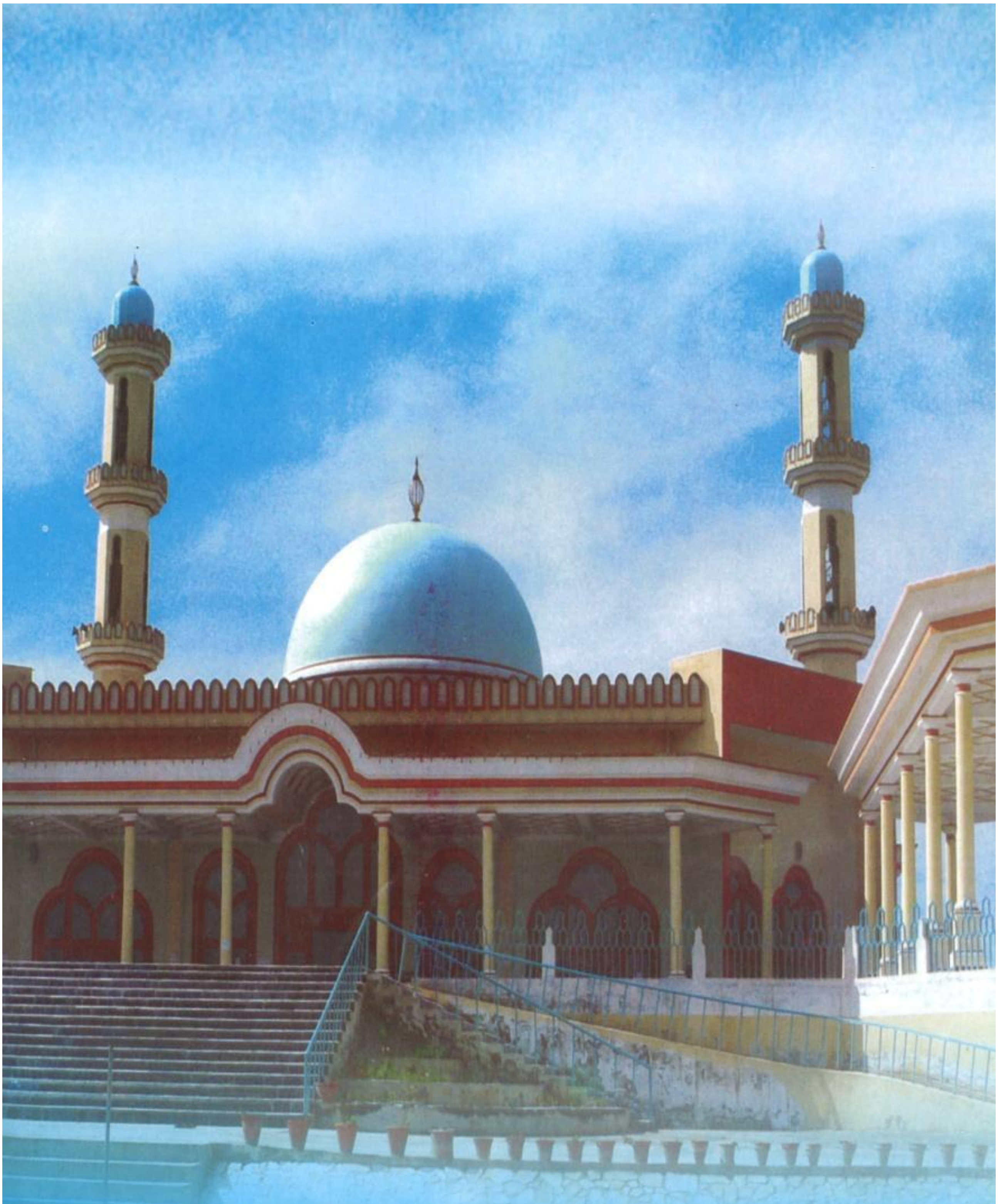

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» ددولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنی پاڼه
پی د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«د اخبار د مدرسی جریانات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبر ورکوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبی او د لاس
د ضرر نه ئی مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام» «سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی . د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځی مالک دی نو خلک وایم چه یوازی تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو تمونږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیاره چه پیرزوینه دی پری کړی نه د هغو لیاره چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیاره چه بی لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم اما بعد

د خلکو خدمت تربیه او یوه ټول دی که خلک پوه شی هرڅه کیږی د پوهو اهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړی . د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخندزاده روحانی ستر مجاهد ترڅنګه ده مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی . دغه مدرسه دده د صالح خوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښی دغه رشد ته رسیدلی چه د ژبی او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح دپاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی . هو د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځپاڼه کښی د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله د اخبار به یوازی د مدرسی په ګذارشاتو اجتماعی ، او دینی، تربیوی ، مسائلو متعلق خبر ورکوی اوس به سم دستی په اوه ورځو کښی یوځل د چارشنبی په ورځ بی د رخصتی د ورځو قلمی څو نسخی د مدرسی دپاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او د دریغ ... تی مونږ به د غه کار کښی د امید وار یو چه هغه اندازه چا سره لرو څو مره چه مونږ ته د کار او خدمت اراده او ارزو لری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملک کښی ئی نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختناق او لو بحث دی تاسف او د خوشینی ظهار وشو . د او ضعیت ئی د دنیا د امنیت د پاره موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو دپاره ئی د قوم بل ځای په تحریک حا د شه و بلله .

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیاره شوی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د غم ځپلو د پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«د معلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښی ذیوهنی د وزارت دغه اقدام ته ښه هرکلی وشو ووېل شول چه د معلم د اهمیت او قدردانئ په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال په نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام په مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین هم د ضرورت په اندازه شته دی

« هیله » ښاغلی «حضرتخان»

زه ددې اخبار پر متلق دقا درلوا ناذرت نه هیله لرم چه دخلکو او دجامعې دفایدې اود ډېرې سعادت له پاره یې وسیله وګرځوې موږ دمدرسې منسو بینو د پاره خو مره چه دې پاڼې سره په زړونو کښې علاقه او محبت اود لچسپي لرې هغومره دخدمت توفیق هم غواړو. دلوستونکو شوق او ذوق دې د دوی داستفادې موجب دنورو د پاره دې دښو لیاربښونې اساس شي.

« ژبه او لاس » «سعید افغاني»

ژبه او لاس دژوند په ارخونو کښې دډېره پام ترنې دړه د ژبې او لاس محرک باید اداره شي دکار او خبرو سره او بد ترخه او خوا به اکثر په ژبې او لاس اجراء کیږي.

« پښتون قام » «پاچاخان»

پښتون قام ښه قام دی یا د ډېر زما قام دی ځکه ما تر ښه ښکاري ددنیا دحوا دنو مقابله ډېره ښه کولی شي هر راز سختیو ته ودریږي لمونځ ، ماشین او غیر هرمصیبت ته ټکیږي خو ډېره پیسوته نرشي نېتلیدی.

« تقدیر » مولوی عبدالمجید «حمیدی» مدرس

تقدیر تول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلي ورکوي پریشاني کاني خفګانو نه له منځه باسي. تقدیرخلک دمایوسي نه خلاصوي د اطمینان او امید واري ساحې ته یې راباسي که سړی ډېرثروت او غنا خاوند شي دتقدیر په تصور دکبر او غرور نه په ځنګیږي او که بیا ډېرو تکلیفونو او مشقتو نو سره مخامخ شي بې صبرۍ جزعه او فزعه نه کوي اودتقدیر په خیال ځانته تسلي ورکوي. آدم علیه السلام باندې موسی علیه السلام تنقید وښو چه ته هغه آدم یې چه دستا په ګناه سره ستا ټوله اولاده له جنته راووته آدم علیه السلام دهغه په ځواب کښې وویل چه ایا تورات زما دپیدا ایښت نه څو کاله دمخه پیدا او ۴ هغه وروته وفرمایل چه څلویښت کاله بیا یې وویل چه تورات کښې دا سې نه دی لیکل شوی چه آدم به دا سې کار کوي ؟ موسی علیه السلام وفرمایل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت دی موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« دتقدیر ګناه نه ده » «سعید افغاني»

تقدیر دقدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضا لرو وسایل هم شته نو که مونږ ښه کار او عمل نه کوو دا نو دتقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب داسلام په نګاه » مولوی احمدګل «مدرس»
« دنبوي حدیث نه »

دحلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوري هغه شي دی چه ستا سو د کار او عمل محصول وي که دحضرت مصطفی «ص» ژوند نه ته ځیر شو اودسیرو او احادیثو کتابونه مطالعه کړو دده علاقه مندي دکار او کسب سره پوره ورڅخ کیږي دمحمد «ص» اومحابو تجارتونه دستار ۴ مخ په پاڼو کښې ثبت دی دمصطفی «ص» دلویو عادا تو او خصوصیاتو نه دا دی چه اکثر به یې خپل کارونه پر خپله کول په کورکښې هم ځینې دکور کارونه په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه وي په مخ کیدو بې دکوم عیب او عار نه یې ترسره کوه. ده دضرورت په وخت کښې دمستا فرښودکور دکارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل یې کم وي کولی شي چه دنورو کارونه وکړي مګر حضرت سید الابرار په داسې حال کښې چه په ډېرو مهمو مشاغلو مصروف و ده نه داسې وضعیت دکار او د خلکو سره دکمال علاقه مندی ښه بلل کیږي.

« توکل » مولوی عبدالشافي « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشي بیا دنتیجې او ثمرې توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ته ناست یو اووایو توکل په خدای توکل دکار او فعالیت نه وروسته ځیږدي که د تدبیر او مشورې نه کار واخستل شي او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شي کار کیږي او که فرضاً ناکام شي مسئولیت یې ساقطیږي خدای پاک د مشورې نه وروسته دکار دعزم په صورت د فتوکل علی الله امر کړی.

« اعلان »

که څوک په شرعي مسایلو کښې دمدرسې نه پوښتنه وکړي که دفتی او د جرحې په مقصد نه وي مدرسه به د انجم اخبار د لمدارس دعلماؤ په ذریعه سم دخپلو مقرراتو سره ځواب ورکړي.

« دی اخبار د پاره »

دی اخبار ته باید ډېر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شي.

انجمن

اوه ورځنۍ پاڼه

بې د رخصتي دورې خور هر

چارشنبه نشریږي

چلوونکی «سعید افغاني» دنجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» د دویم ټولګي شاګرد

اداره په هډه کښې

پته «ننګرهار نجم المدارس»

د اخبار د مدرسې جریانات، نښې او اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونې کوي

«مونږ» «سعید افغاني»

مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون او مسلمانان او مړه د خپل قام د خپل او بچیو لحاظ سا

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب (۷) (۱) کال

«سبز تعلیمي کال»

«د مدرسې په انجمن کښې اوریدل شوي»

«سعید افغاني»

که خدای کول سبز کال د مدرسې د خدمت د پاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلونه تر درسونو پوری ټول شي او ټول شي ۲ که د کتابخانې نه د استفادې د پاره او د اخبارونو او جرائدو نه په هغه کتابخانه کښې کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر له خوانه د تفریح په دول مطالعه په هغه کتابخانه کښې وشي بدلابه لوی اوکه په هغه کتابخانه کښې را دلو هم د استفادې د پاره وي بند ده ۳ که د یو مختصر قلمي اخبار په هفته کښې یو ځل خپرولو ترتیب شي او ددې د پاره په هره میاشت کښې افتخاري مدیر او ددې اعضا تعیین شي بند به وي ۴ که زمونږ په لاس کښې لوخه بیسې راشي تر خو ځینې اصلاحي او تنظیمي کارونو د پلیشرفت د پاره صرف شي که د انجمن تنظیم د میلمنو د تګ او راتګ او د اسې نور ضروري مصارف چه په بودجه کښې ورسره مساعدت نه کیږي ۵ په سبز کال کښې مونږ سره دا خیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کار چه د مدرسې سره مناسب وي آلات او اسباب پیدا او کار شروع شي ۶ مونږ غواړو چه په سبز کال کښې د مدرسې د طالبانو د حوائجو د تکمیل د پاره چه له یوې خوانه د دوی د استفادو شیانو نه ګټه په لاس راشي او له بلې خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښې ونیول شي دیو دکان سرپشته ضروري ده دا دکان به او س په محل ودي پانګې سره دیو بچ بوی کار به خیر شروع کړو تر خو د آینده د پاره بنه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شي مقصد دا چه دا دکان آینده د مدرسې د معلمینو او اداري خلکو د مالي بنیې د تقوی د پاره اساس او د مدرسې د پلیشرفت د پاره ممد د طالبانو د مشکلاتو د حل د پاره بر هم په کښې خیال دی ۷ د دولسم ټولګي محصلین دي هر کال د مدرسې د عمومي اصلاحاتو د پاره غور کوي کو ښښ د کوي چه د مدرسې د بنه والي د پاره د مخکښې کال نه زیات عمومي توجه پیدا او ل نهضت شروع په آخر د کال کښې د خپلو کارونو راپور کښلی تولنې ته وړاندې کړي د اکار د اسې صورت لري چه اول ټي او له دې دولسم ټولګي اعضا یو تر بله اخوت ، همدردي ، حوصله مند ګذاره عملي کړي او بیا د مدرسې د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعو ته بنه تغییر ، پاکي ، اتفاق ، ددې نیا د اوضاعو ته باخبر نیا ، دو [illegible] شوق او ذوق په کار کښې [illegible] هم [illegible] کښي .

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ ؤ چه په نجم المدارس کښې د مدرسې د اوضاع په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستو افتتاح کړو په دغه مجلس کښې مولوی عبد الشافي مولوی عبد المجید مولوی محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوی محمد ایاز د مدرسې منتظم ، همدا رنګه ملا حضرت خان ، ملا عبد الرزاق ، «د آسف» ملا محمد ابراهیم ، ملا شمس الاسلام سید محي الدین «علوي» صدیق الله ککړي» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وې او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئې بیان کړل په آخر کښې «سعید افغاني» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو نه د رضائیت اظهار او وویلی که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر خو مره چه زمونږ د پاره په کار ده هغومره بایلا په دغه آساس قوي قدمونه پورته شي مجلس دوطن د آرامي او ترقي په دعا خاتمه ومونده .

«بخشش او تحسین»

په دې یم د عقرب د معلم د ورځې په مناسبت په جلال کوټ کښې یو لوی مجلس جوړ شوی ؤ په دغه ټولنه کښې د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر ؤ د مجلس په آخر کښې ځینې د مکاتبو معلمینو ته او مولوي احمد ګل د مدرسې مدرس ته د یوې میاشتې معاش مکافات او مولوي محمد شریف او مولوي عبد المجید او مولوي عبد الشافي او مولوي شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین لیکونه [illegible] شول .

« د داول مخ پاتی »

جنبش د اخبارو لوجرایدو سره علاقه او شوق زیات مضمون لیکل او د اسی لوز ضروری مسایلو ته فکر او لوتوصیه وکړي که دد ولسمشرۍ لونګی اعضا په وارسره دوه دوه ورځی وروسته د حاضرۍ په وخت کښی یو خو مختصری جملی د اصلاح په ډول لوز وشاګرد انو ته په لاندی شان الطوسره بیان کړی بلکه په وړی لی د پاکی او نظافت د لوافقو مخ نیوی د مناسبو او ملی جاموس پیشنه لې په صنوفو کښی یو تی بل ښه اخلاق ګذاره لې دد سود اهتمام د پاره غور لې دلیلیو دتنظیم او ترتیب سرهتنه او لوتوصیه لې دد وو ټو په ظرف کښی چه کوم ناوړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوی وی مجمل په کنائی طرزسره یوه کول او توصیه لې حاضرۍ د پاره معنوی وصایا وی لې د ملاتی د پیشرفت د پاره د یو لوشاګی دالو دفعالیت په وسعی سره توجه لې اخبار شوق لې د موخ او جماعت، تقوی او پرهیزګاری اهتمام لې د کار او عمل د پاره په ځینل وخت کښی توجه لې د ملاتی د تعمیر د آبادی د پاره دخپلو لاسو لوز د قوة نه هم کار اخیستل زما دغه مطلب د سبز کال د پاره یقین لری چه یوازی زه په ځپله ترسره کول نه شم که زمونږ د ملی دمنسوبینو له خوا مساعدت وی اسیل د کاچه ملا تړ سره به ددغه افکارو په تعمیل دعقی امید واری سره فنا بخه کړي د اهم بایید ووایم چه زه د ملاتی د سطحی د لوړوالی او د اسلام او ددین د خدمت د پاره لوز مسئولیت نه او وظائف هم لرم امید کوم چه د دغه مطالبو تی سره کولو د پاره زمونږ د هر وخت احضار ضرورت د ګټ شی بای.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسایلو کښی د ملاتی ته پوښتنه وکړي که دد فقی او حجت په متصل توګی ملاتړه به د نجم الملا ارس د علما و په ذریعه سمد ځپلو مقی لو تر سره جواب ورو الی.

« دی اخبار د پاره »

دی اخبار ته بایید چی مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

« دوخت اهمیت » مولوی شمس الرحمن « ملاتړ »

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدر او اهمیت لری او هر کار د خپل مخصوص وخت پوری موقوف وی. په ځوانی کښی تالاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وی په زوړوالی کښی بیا بیل ډګه حال جلا افکار او سنجش وی. د روغتیا مرتبی او وخت نه د ناروغتیا مرتبه او وخت تشی رسیل لی دمالداری او هستی وخت باید تلا وکړو د غریبو او خلو غمه وخوړو او د اخکه چه دغه مرتبی ته دفقر او ناتوانی مرتبه تشی رسیدلی. مونږ چه ګورو د انسان عمر ددی لوتو لالو او تبدیلاتو سره اخته دی د انسان عمر او ژوند دومره ګړ توب نه ترځوانی بیل بیل مناسبات لری د انسان دعمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږی هغو مره د انسان دخود عمر ملا کمیږی نو باید هر انسان خپل عزیز عمر لادیالی و نه شماری د بیلی بیلی زمانی څخه استفاده وکړي لکه چه رسول « ص » یو صحابی ته فرمایلی دی غنیمت وګڼه پنځه شیزونه مخکی د پنځو څخه ځوانی خپله مخکی د زوړوالی نه روغتیا خپله مخکی د ناروغتیا مرینست او توانائی خپله مخکی د فقر او ناتوانۍ نه فراغت خپل مخکی د مشغولیتیا نه ژوند خپل مخکی د مرګ نه.

« وطن » « آسف » ددولسم ټولګی زده کوونکی

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر څه نه زیاته ده د امینه د اسی څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تری ځان نه شی خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکی شریفی څخه هجرت کولو نو د ګټ په وخت کښی ئی له پیغمبرانه سوزه څخه مکی معظمی ته د اسی خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه نوی وتلی نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو جز شمیرلی شی لو نیا پدی اساس مونږ باید د دیته دری متوجه شو چه د خپل ګران هوا په آبادی کښی زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقی د پاره چوده ښیاری او چاری وسنجوی باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره ښه رویه وښیسی که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقی ممالکو کښی وشمیرل شی باید چه په ګډه سره د وطن د خیر د پاره ملا وی کاوتړو او ذنا وپه اخلاقو څخه ځان او نوز وته د نجات وسائل برابر کړو او په دینستانی په ډول سره د ورورولی او وحدت لاسو نه ورکړو په دی وخت کښی نږدی ورکوم چه د مونږ ګران هوا د به د نړۍ لوکا میا بیو مهکن وګرځی.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ **د النجم ÷ په ÷ حقله**

ای ګرانو لیکوالانو ÷ ای د مینی ښنګلانو ÷ ای د خاوری خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو ÷ چه له خاوری تر با یزی ÷ مال او سر ځنی تیریږي ÷ د علم مخ ته ودریږی ÷ خپلو وسیو کښی لغم پیږی ÷ غیرت منو افغانانو ÷ د غه نوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادګار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی نثر که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو دا اخبار به لوکا خدمت کړي ÷ خیرخواهی به د ملت کړي ÷ آواز و نه به او چت کړي ÷ خلک به پوره له غفلت کړي ÷ ښه د ظهر دی محبانو ÷ په کښی شته پند او حکمت درس د دین او دیانت ÷ اخلی روح کښی تقویت ÷ ښه جذبات او لوی نهضت فدایانو صادقانو ÷ کرغه هم بنی چه پیدا شته ÷ ښه ذکر منظری شته ÷ [illegible] دوه دری شته ÷ خارجی او هم د ی شته ÷ ترقی ګورو ای پوهانو ÷ علوی رښتیا هم [illegible] اده نجم پاڼه ښه د ژاده [illegible] ÷ [illegible]

چلوونکی ☸ سعید افغانی ☸ د نجم المدارس مدیر

مرستیال ☸ حضرت خان ☸ د ولسم ټولګی شاګرد

اداره ☸ په همدې کښې ☸

پته ☸ ننګرهار نجم المدارس ☸

النجم

اوه ورځنی | پاڼه

بی درخمتی دوه ځو هره

چارشنبه نشریږی

دا اخبار د مدرسی جریانات ښیی او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی

☸ ژوند ☸ «سعید افغانی»

ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حل کړی چه د ځان او د جهان په فکر یې پاک عشق حرکت او جنبش ورکړی

ګڼه —۳— چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب —۱۴— —۱— کال

☸ امید واری ☸

«حمیم کاکړ»

موږ د دغه اخبار نه نهایت خوش یو او دا ځکه چه د علما او په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هر ډول جنبی لری خو له او قلم ویدی لپاره چه د نجم المدارس ننګه تول علما د قلمی تبلیغ لپاره هم تقویه او ترسید شی د النجم د اخبار کار شروع شوی ګمان کوم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسی د مدرسینو او متعلمینو لپاره خپریږی لاکن د وسائلو او شرایطو د پوره کیدو په اثر کیدای شی چه د مدرسی له دغه عام اخبار او د خلکو د دینی خدمت په لیار کښی یو مؤثر قدم شی او هر ځای ته ورسیږی د النجم د لید وند معلومیږی چه د النجم اخبار دینی تربیوی اجتماعی شیان خپروی او د مدرسی جریانات او په ډیر تنګ بازی لنډ انداز او د علما او د خلکو په افکارو کښی دیو والی او همکاری لپاره کار کوی خو ټول به یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود لپاره کار وکړی همدا رنګه معلومیږی چه د النجم اخبار غواړی چه خپل علمی مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړی او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لری کړی او د اسلامی دین په اصلی اساس او رښتیا لیاره کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په کښی وی خلک روان کړی نو په دی ملحوظ دا اخبار ډیر لوی مبارک اخبار او یو عالی مطلب او هدف لری نو باید هر څوک دی اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتی ☸ خدایه ☸

دلیبتون د کامیابی لپاره خدایه

دلیبتون د نیک نامی لپاره خدایه

دا النجم ښه اوچت او ښه بالا کړی

دلیبتون مل د کاری لپاره خدایه

چه ارتول کړی لیښتانه په یوه لپاره

خپل منځو کښی همکاری لپاره خدایه

دا النجم واسطه او ذریعه کړی

دلیبتون د غمخواری لپاره خدایه

دا النجم لکه نجم ښه رڼا کړی

د حمیم د دی زړه لپاره خدایه

☸ زړه ☸

د حمید افغانی ..

په بدن کښی د غوښی یوه ټوټه ده چه صالح شی ټول بدن ښه کیږی او که فاسد شی نو ټول بدن فاسدیږی باخبر اوسیږی چه دغه ټوټه زړه دی ☸ حدیث شریف ☸

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندی ریاست لری د زړه اصلاح په علم سره اخی او د علم اندازه په عمل کښی معلومیږی هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه ورسره د خدای ج د رضا موجب د ځان او د خلکو په دنیا او خوږی تقوی او پرهیزګاری د زړه کار دی ښه ګڼ اره ښه سلوک هم د زړه اثر دی او عزم غواړی د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه هغه زړه کوی چه د انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه ځان روښانه روښانوی نو انیت پیدا کوی او پوهه منځ ته راوړی ☸

☸ پوهه ☸

هغه خلک پوهیږی چه د ځان او د بل د خپل او پردی په پېژندلو او پالنه کښی خطا نشی هغه قوم حتما مخ په وړاندی ځی چه د ژوند په اساسی تو پوهیږی او واره په ګام د خپل اساسی هدف تعقیب وکړی هغه ملت د ژوند حق لری چه د دوی د ذهنی انکشاف د اینده او مستقبل په سنجولو کښی د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا روان وی داسی نه چه کوډ کوډ انه تقلید او هر څه ته په سطحی نګاه کتل وی هغه علم په درد خوری چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسی نه چه چتی خوشی تیریدل او ځان سنبودل وی هغه کار ته باید اقدام وشی چه د بوالهوسی نه بهر ځان او د خلکو د زیان نه خالی د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومنی هغه پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوی چه د خلکو د ذهنی استعداد اندازه لګولی شی هغه وخت باید خبره وشی چه تا ثیر وښی د خلکو سره باید هغه وضعیت و نیول شی چه په پوره توګه ترا خره ئې وچلوی هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شی چه د علم او پوهی په مساوی د ګټا او وجدان خاوندان هم وی د هغه شخص باید قدر وشی چه خپل خیر او ښه د جامعې په خیر او ښه کښی ګوری هغه ډاکتر او فیلسوف دی چه د قوم په درد پوه د محیط د اوضاعو په مناسب د اصلاحاتو چاره وکړی شی د قوم او د وطن بنیادی ځیږوند پوهه، اقتصاد او صحت دی نو په دی ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په دغه درې واړو شقونو کښی د کار خلک په کار واچوی

«سعید افغانی»

«محبت» «حضرت خان»

محبت یوه د زړه پورې خوږه کلمه ده چه هغې د
لوچا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه رښتیا
او علاقه لرل دي د انسانیت حقیقي تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه څوک
هدف او مطلوب ته رسیدای شي چه د خپل هدف
په لیار کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چاته چه په خپل کار کښې محبت وي نو کار ئې
بې تکلیفه او سنه انجامیږي هو دغه ډول په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
ډیر ښه کسته شوي او بیا په یو کلي او قریه کښې
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
ښې د نیک نامۍ او ښیرو والي لوی وسیله
گرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختګ
د محبت له پلوه حاصلیږي په خلکو کښې اتفاق
او یووالی هم د محبت څخه زیږیږي نو او ننتا
ت نیسي لنډه دا چه محبت سره هر څه کیدای
شي او د هر څه لپاره یو اغیزمن عامل او قوي
محرک محبت دی دلیلتیا محبت یو قوي محرک دی
مګر دومره لازم دي چه د محبت مناسب ځایونه
وپیژنو او په دغه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

معاونت «سلطان عزیز»

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعد
وان واتقوا الله ان الله شدید العقاب - قران کریم
د انسان د ګډ اری لو او د ګډ ژوند یو موضوع ده
پره مهمه او باریکه مسئله ده لوڅه دي ضروري مسئلې
د حل د پاره الله (ج) حکیم حقیقي د تخلیق آیات په
ذریعه لیارښوونه کړي او ارشاد ئې فرمایلي چه
مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د کاري
توي په ګناه کولو او تجاوز باندي یو تر بله رښته
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل داهدایت
سنه تقویه کوي او وائي چه ډیر د الله (ج)
څخه او داخکه چه یقینا الله پاک ډیر سخت
دی د عذاب له پلوه) یعني بدي منځ لوري هدایت
د داسي لوي مقتدر ذات الله (ج) باندي عمل
وکړو ان یقینا مونږ د دائمي سعادت د پاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چه لوی خلک اصلاح شي بیا کیدای شي
چه دا مشترک او د هر یو ځانته پیښي هم
تر لوی مطلوب منزل پوري ورسیږي.

اعلان

که څوک په ښه مسایلو کښې د مدرسې
نه پوښتنه وکړي که د دفعی او د جمې
په مقصد نه دی مدرسه په د نجم العلما
رسی د علماو په ذریعه سم د خپلو مقا
لاتو سره ځواب ورکوي

«حصیله»
مونږ عوا رو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب سره مجاهد د سوانحو په حقله
څه ولیکو که چاته دده د ژوند
انډ د حالاتو او دده د غزاګانو
او دده د ماذونا نو او مخلصا
نو په متعلق موثوق معلومات
وي هیله کوو چه په دغه لیار
کښې مونږ سره معاونت وکړي

د اخبار د پاره

دی اخبار د پاره باید ډیر مختصر
مګر زیات مفید او متین مضامین
تهیه شي

همکاري

«حمدالله درو نوري»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د ځکښې یو لو او د ټولو نیمګړتیاو د پوره کولو لپاره همکاري او یو تر بله هرسي اولاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښې ضرورت حس کوي هو د تاریخي څیړنو له مخې څرګنده شوې ده کوم محیط او جامعه کښې چه د همکاري روح قوي
شوی او دی په مذاق خلکو کار کړي هغوی د ترقي په لیار کښې ډیر قوي قوي ګامونه اوچت کړي او په اثر و مند انډ طور سره
خپل مقصود منزل ته رسیدلي دي بالمقابل له دي بې بها نعمت څخه بې برخي او پس پاتې طبقات د فنا خواته دوان د فلاکتونو بیا
یاته دره یاب کښې غرق د فلاح او نجات ژوا او ګذر ور څخه ورک شوي دي له همدي اصله اسلامي قوانینو د لفظي همکاري
ته پوره توجه او پام لرنه کړې ده او د همکاري د خیال ساتلو په باره کښې ئې سنه آکید اشارات صادر کړي دي رښتیا ده چه ځان
له یو سړی او یا یوازې یو انډام ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کیږي ځکه چه د انسان حیاتي درو دحیات ډیر ضروریاتو ته احتیا
جات لري او هر شي ضرور صحیح کار د کولو لي عوارض چه دا ټول بیایه کره سره د همکاري د لیاري نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته په
موفقانه صورت سره رسولی شي انسان د اسبابو په عالم کښې زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي دي هیڅکله نشي
کولی چه ټول شیان خود سره بې د کوم اسبابو او شرایطو څخه مفت پلاس راولي بلکه دده د پاره د هر څه د تخلیق د هر شي د منا
شیو او مصادرو پلټنه ضروري ده د همکاري د پاره دا د وه شیان ډیر اهم او ضروري دي ۱- د مطلب یووالی ۲- یو تر بله
اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سنه پوه کړو او د اعتماد وسایل برابر کړو که د لښی موجوده حالت با
ندي نظر واچوو مونږ مجبور یو چه د همکاري د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کاروزي او کارونه د همکاري نه موږ ته
نه لري

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «محمد جان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه
چې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات ښیی او
اجتماعی دینی، تربیوی خبرونې کوی

«بیداری» [سعید افغانی]

خو مره چه غواړو بیشر خدمت وکړو هغو مره باید
پوره بیدار او سو ویښ د نورو د اویدو باروی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد» [سعید افغانی]

د دغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی په کلکه جنګیدلی بیان کړم.

«د ده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهئ په وخت کښی یو د لوی اعتبار خاوند وُ. د دغه شادی سره د ماذونا فورکابل په بنار کښی بندی کړو. دی د بندی خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقی وتښتید او هلته د مهمندو مشرقی په سرحد تو کښی د مهمندو په سیمه په ژوبی او چمرکند کښی او سید او د انګلیسانو په مقابل کښی په جنګید. دی یاد امیر حبیب الله خان د پاچاهئ په وخت کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او ننګرهار په ولایت کښی د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډی په قریه کښی اوسید. د ده د همدغه پاچاپه عمر کښی په دی د اسلام د دین اساسونه محکم کړه او هری خوا ته ئی د ایشی او بلی خوری شوی او دی د درسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښی د ده د خلکو په عقیده او حاکمیت د رلوده. دغه ملی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښی د ۱۳۲۰ هجری قمری کال د وچه د اجل داعی ته لبیک وویلی.

په دی حساب د ده د وفات تاریخ (قبر غازی ۱۳۲۰) دی. د ده مزار او مقبره د هډی په قریه کښی ده او حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بنه جوړه شوی ده. هډه د ټول مشرقی او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه» [اداره]

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب» [سعید افغانی]

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی تر څو علماء او د خلک خیرخوا او مفید وپیژنی.

(۲) «ځواب» [محمد نواز د دار الحفاظ مدرس]

د مدرسی د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیز ګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب» [مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس]

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شی چه په دی کښی د درسی افراد تربیه شی چه د دین او د جامعی د دردونو دوا شی یعنی بشر تربیه شی.

(۴) «ځواب» [مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس]

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره د اپه کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب» [مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس]

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په مابین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هم یو مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم اصلاحات کول په کار دی.

«جهان» [شاجهان دیلوی لسم ټولګی شاګرد]

حقیقة که بشر د ذرې په ستر ګو د جهان په دی لویه او ازاده فضا کښی نظر واچوی او د عقل په ذره بین کښی په دقت سره کتل وکړي نو خود به خود به وپوهیږی چه جهان تر په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم وپوهیږی چه د دې حیات په ټولو خواؤ کښی ترقی چه تر پرون په جهان کښی لیدل کیدی په خه او د خه په لاس راغلی؟ تر په جهان کښی هغه شیان موجود دی چه څه زمانه مخکښی د بشر عقل ته منل د شوونی په تو ګه نکړ راتلل، مصنوعی سپوږمۍ او د روسی نور چه زرې د نیا ئی د وجود څخه بی خبره پرته وه مونږ پوهیږو چه د غه نعمت خلکو منځ ته راوستلی او د انسان عقل او نیکاوی، کار او عمل د و مدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پوری مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کلکی منګلی خښی کړو. د ابه د مروت څخه لری چه د بل چاد سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره» [اداره]

مونږ هم ژوندی یو مونږ هم د جهان په یوه ګوټ کښی ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی ګوټ د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن ارامی د دنیا او د جهان د ارامی په مسایلو کښی پوره لاس لری نو میباید مونږ د ځان او د ټول جهان د خلکو د ارامی د پاره کار وکړو. نو په دنیا هم باید د دنیا د دی ګوټ د ارامی د پاره د جهان د ارامی په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا ارامیږی او مرور یږی دو انسانانو د ناارامی موجب ګرځی نو مونږ باید ځان او جهان ته شکر چه لازمه ده باید ښه متوجه شو.

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم او دا کارشه مبارک
دالنجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی راولیږي قوم او تبارکا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئې د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

د افکارو د روزنی درس په راکړی
هر یو درس ئې په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

د ادب او اجتماع لار کښی قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په نامه خپرېږي نو
څه یا دېږي چه دی اخبار د مضامینو د لید وته معلومېږي
چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منځ
ته راوتلی دی. دغه اخبار که څه هم او س دګوتو د زحمتونو په
او د یو قلمی اخبار په شکل خاص د مدرسی د خلکو د تربیی په
نیت دی مګر امید کوو چه انشاءالله د راتلونکی په
پروخت به د قبول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب
د عام المنفعه ټولنه وګرځی ځکه چه دا اخبار د تول
مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپرېږی او د
هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت
او دولت د خیر او اصلاح په متعلق د یوی مجربی نسخی په
څیر معلومېږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم
المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دوامی او نهضت د پاره
همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی. دوی
د ملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی دوی
د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروانه او
تکلیفونه ګاللی او ګالی به ئې د دی اخبار د خدمت د پاره
هغه علماء کارکوی چه په د ننه مملکت کښی [redacted] قوی
قومی رښتی او د ازمینښت په ډګر کښی د برپالی توب نښانی
لری موږ هیله کوو چه د همیش د پاره د نجم المدارس علماء
خپل د تبلیغ مجربی نسخی د مراقبو په موافق د دغه اخبار په دې سطر په کار ۱۰

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس متعلم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په
غاړه کړی او سپارلی ده مګر د دومره خبره باید و منل شی چه قدرت
د هر یو وظایف مختلف او د هغه د توان په اندازه تا کلیدی کړ
موږ د وظیفی د انجام و لو د اهمیت ته ملتفت شو او د دومره بر ا ته ظاهره
او ځلانده شی چه که کوم انسان د لوی نوم او نښان او عزت خاوند شوی
او یا د خدای په دربار کښی ئې د منزلت مقام نیولی دا محض او محض د
خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی د ښتیا هر څومره چه سړی
د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغومره به د د نیوی سعادت سره مو
جه کیږی دلته باید د هم وویل شی چه د وظیفی انجامول او سرته رسول
هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او
اعتقاد منځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا د نا
کامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که چیرته د خودسری سره یو ځای
شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونه لری زما په فکر د سړی
هم په کامله صورت سره نشی کامیابیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه ښه
ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو
صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت په نظر کښی ونیول او
د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک ویږنو او
وظیفه هم هغومره چه وی وسنجوو او ما یو سه نشو کار وکړو او شمېر پاک
پاکه نیت د خلکو سره په پاکی ګذاره او وفا د وظیفی مشکلات حتماً حل کوی.

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ونیکو
کرچا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د
غزا ګانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په
متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو
چه په دغه لیار کښی موږ سره معاونت وکړی

۴ و اچوی او خپل تبلیغی و جائب د عمومی منفعت د پاره
دریغ نه کړی. موږ هیله کوو چه مقتدر خلک د اسی عام
المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی.

د النجم « اداره » د مشاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی
مضمون په استولو چه د یو ښه خیال په ساحه کښی ئې لیکلی تشکر
کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیرخواه عناصر وسائل
برابر کړی

اداره

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګی شاګرد
اداره یې هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنی پاڼه
بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات ښیی او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی»

«تدبیر او مشوره»
انسان که څه هم پوه وی بیا هم نه پوهیږی نو لازمه ده چه تل په ټولو کارونو کښی بشه تدبیر او مشوری ته منقاد شی.

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «دده تفصیلی پیژندنه» سعید افغانی

د نجم الدین اخند زاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندی ډول سره ئې وپیژنو ۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلی او فرعی مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف ۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کارروائی تر مرګه پوری ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات

مګر د پر تاسف دی چه د دی لوی شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات ئې نهایت متانت او سنجیده ګی لری. هغو مره چه ریکارډ کیږی او وړاندی کیږی او بیائی وسنو په دغه اندازه دده دسوانح د لیکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله زمونږ ګیله دده د معقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهایت منلی تیر شوی زیاتره دده یو ازی د ملاوطنی اخند نه هغه هم صرف دده د مواعظو تذکره مګر نهایت ناقص لیدل کیږی او بس. به هر صورت که اوس هم زمونږ په لاس کښی مطلوبه معلومات راشی امید دی چه څه نا څه خوبه تری جوړ یشی او د آینده د پاره به ګوندی په دغه اوزو دده پوره عقیدت مندان کوښښ وکړی چه زمونږ د هدف نارسیده مطالب تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په دغه لیار کښی سعیه به دده د عقیدت مندی ښه ثبوت وی ۱ زمونږ په لاس آخر کښی تحریری اسناد ډیر کم دی کوم تحریری سند چه زمونږ په لاس کښی شته هغه یوازی دده د فوت تاریخ ښیی چه په «۱۳۲۰» او یا د «۱۳۱۹» هجری قمری کال کښی فوت شوی چه د دی نه دده د ټول عمر اندازه نشی معلومیدلی مګر شفاها مونږ ډیر اوریدلی چه اخند زاده صاحب ۶۰ عمر درلود یا کلو په حدود کښی اندازه کیدلی شو خلک وائی چه ښه قوی وجودئی درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی ؤ حتی چه د ډیر ریاضت په وجه دده دلاسو ګوته شنه شنه بلیدل. وائی چه دی ښه خوش قواره جوړ سړی ؤ او په اوچلی باندی شین خال هم درلوده او دده د شین خال شهرت زیات ؤ دده رنګ او قواره باتاثیره هیبت ناکه وه دو دایه به په خلکو دده رعب ولید مګر په عین وخت کښی مشفق او مهربان هم ؤ. دده حیات ټول په حرکت کښی تیر شوی معلومیږی چه دده په هغه کښی یو درسی او د یاتی په دوهم مخ کښی.

«بیداری» محمود د دوهم ټولګی شاګرد

که څه هم په دنیا کښی د بیداری او ازونه پوره ته کیږی او رو چه تر ورځ اکثر خلک پوهاند اوزه پوه او بیداره یم مګر بیا هم باید د بیداری په حقیقی معنی پوه او اصلی هدف او مرام ئې وپیژنو ځکه بیداری نه یوازی په عقل او بیداری نفس چالاکی او یا پوره ټګه خود نمائی نه ده بیداری د بیتره شی ویل چه سړی د یو کسب او یا د کوم شخصی کمال خاوند یا په یو ډول سره خانته هستی او مال پیدا کړی. دی په خپله بیداری کښی د جامعی او د وطن او د قام دپاره خیال و نه ساتی. هو هغه کار دچه د عام خلکو د خیر سره مصادم و د تبع کیږی او د صلاحی قانون نه تیر کیږی او د رسوی بیداری لاځه بلکه د جهل په تورو پرده کښی غافل او نرخوب کول دی هو بیداری یو داسی پوهه ده چه د بشری نقیصو محک او د عمومی هوسائی موجبه ده او س که شه دقت وکړو نو تا بته شوه چه حقیقة بیدار هغه څوک دی چه د علم او پوهی د لاری څخه ضروریات حس او د پوره کولو اسباب ئې و سنجولی شی د هر چا حق ور تر معلوم په هیڅ ډول سره ئې تلف او یا پایمال نکړی مستر دو کښی وپیژنی د حقوقو احترام او د تاریخی شخصیتونو د جامعی په اصلاح کښی ساعی د بشر د هوسائی او رفاهیت اسباب پیدا کړی خپل رفعت او ترقی د جامعی په ترقی او تعالی کښی وګوری په آخر کښی د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداری په کارو اچوی او حتی المقدور د جامعی د پرمخ تګ وسائلو ته حاضر شی.

«پوهنتنه» اداره

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۶) «ځواب» حمدالله د ډوهم ټولګی

که چیری د تعلیمی پروګرام سره سم یو اخلاقی او عملی پروګرام هم په مدرسه کښی په لازمی صورت مقرر او ورسره سم ټول افراد د روز ل شی شک نشته چه د مدرسی محبوبیت به د هر چا په زړه کښی راسخ د ملت او حکومت د زړوګانو سره په موافق کارو کړی شی چه دا د مدرسی عین پیشرفت دی.

(۷) «ځواب» سید غریب د دوهم ټولګی شاګرد

زما په خیال د مدرسی د مخکښی تلو دپاره دا ضرور ده چه ټول منسوبین ددی مدرسی دپاک نیت خاوندان او ریمانیت او وجدانا د مدرسی د خیر دپاره کار وکړی

(۸) «ځواب» شمس الاسلام «شمس»

د مدرسی د پرمخ تګ د پاره دا ضروری ده چه د مدرسی ټول منسوبین او لوخپل نقصانات وپیژنی او بیائی په لری کولو کښی عملی اقدامات وکړی چه د خلکو په نظر کښی محبوبیت پیدا شی.

(۹) «ځواب» مولوی محمد ریاض

مدرسه په هغه مخکښی لاړه شی چه دا په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلکه عزم او په پوره محبت بی د خود نمائی د مدرسی د ترقی دپاره لیاری او چاری وسنجوی او عملا هغی ته اقدام وکړی.

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسوبینو له خوا د ملا حضرت خان د ریاست لاندې یو با حرارته انجمن جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا دغه کسانو د ځو مره روښنګر علما ؟؟؟) د اقتراح ترغنو لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمٰن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاګردانو ۹ مولوی شمس الرحمٰن صاحب ۱۰ مولوی رحمګل صاحب د مدرسې مدرسینو ښې مؤثرې وینا وې وکړې. بیا سعید افغانی «د مدرسې مدیر» د دوی په وینا و باندې تبصره کښې او ویل په موږ د دغه خبرې ته ملتفت شو چه څومره روښنګر علما ؟؟! او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چه ز موږ د مسئولیت د پر داشت د پاره په ښه افکار په لاس راشي. د هر قوم د ترقۍ او تعالی د پاره اول د ځان پېژندل ضرور دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکار و مؤثر واقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن د راحۍ او ترقۍ د پاره ټولو په ګډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق آرزو ښکاره کړه

«تدبیر او مشوره»

گل محمد دعافی — دا تم ټولګي شاګرد

د ملي شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعي ژوند لري او په انفرادي ډول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره کولی د اجتماعي ژوند د سرته رسولو د پاره تدبیر او مشوره یو ډېره کومک او همکاري کوي کوم کار چه د تدبیر او مشورې په ذریعه سره کیږي دې کښې شک نشته چه ډېر مفید او ګټهور ثابتیږي نن که د دنیا خلک لویو ملاحوته رسیدلي او د ژوند د رسانۍ د پاره ئې از ازو وسائل برابر کړي دا ټول د تدبیر او مشورې محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشورې په ټولو کارو او نورو نجا مولو د پاره امر کوي. د تدبیر او مشورې ځنې ډېر کار اخستل کیږي په تېره بیا د دنیا د مهمو واقعاتو د حل او فیصلې د پاره. مګر د مدبرو او مشاورو خلکو پېژندل هم ضرور دي مدبر دې باید هغه سړي وي چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستۍ او عنعناتو نه لېرې د اجتماعي افکارو خاوندې صحیح ته پېر نکه د دیوال کلک تادو او بنسټ دې که د دیوال تادو او بنسټ کلک شي دې کښې شک نشته چه دیوال هم کلک را ځي او په نتیجه کښې د ډېرو کلو د پاره دوام کوي همدغه شان په هر عمل او هر کار کښې چه صحیح تدبیر وشي هغه کار سرته رسیدلی او ګټهور استفادې ورځنۍ لاس ته راځي.

«صبر او حوصله»

محبوب الهی «د الطاف» — دا تم ټولګي شاګرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجربه دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې څخه کار واخستل شي ځکه چه انسان د حیات په صحنه کښې د ډېرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په درسي وخت کښې د صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړي شي د ژوندانه ټولې خوږې به ئې په خفګان او ناکامۍ ملوثې شي انسان هله خپل اصلي هدف او مقصد ته رسیدلی شي چه په هر کار کښې د ډېر صبر او حوصلې او متانت څخه کار واخلي او همیش د غم فکرونه د ځان د پاره لیاره ګرځوي پس د هغې نه بیا کیدلی شي چه په ډېره آسانۍ د ټولو کارونو لپاره د عمل په میدان کښې لوړ قدم ونه واخلي نو لازمه ده چه د محیط د عمومي رفاه او کارونو د صبر او حوصلې څخه کار وکړي

«د النجم پاڼه»

آسف

د غه اخبار چه د النجم په سپیڅلي نامه باندې شهرت موندلی دا د هغه قوي افکارو محصول دی چه دا به نه لوا ځي موږ ته د ذهني تقویې لپاره مفید او ګټهور واقع شي بلکه دا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لپاره لوی چه د واقعاً د نجات لیارې ښکاری دی وښيئ او دا ځکه چه دا اخبار د هغه متینې ارادې او پاک ضمیر پلو شي دی چه په رښتیا په دل سره د بشر د سعادت په لیار د رڼا اچوي او د خلک خپلو نقیصو ته متوجه کوي هوډ په دی عقیده لرم که د ا اخبار تقویه کیږي نو په آینده کښې به له دې څخه پوره نتائج په لاس راشي او د ځکه چه لیدلو ي خوا په د متعلمینو په افکار و کښې صحیح نهضت پیدا او د بلې خوا به کوم چه د علما او قلمي مسئولیت دي پوره ته شي بلې دا هغه پاڼه ده چه ټولو خلکو ته د اتفاق او ورورولۍ درس ورکوي او خلک په دې پوهوي چه په هر وخت کښې وحدت او ورورولي ته په پرهیزګارۍ حس کیږي او دا هغه بې غرضه جریده ده چه په خلکو کښې د همکارۍ درد پیدا کوي او خلک د د جامعیت په مزایاو پوهوي او د دې نه خلک خبروي چه په هیڅ وخت کښې باید حسن اعتماد مخ ته راشي موږ د دې د هیواد مقاماتو نه هیله لرو چه د دې اخبار په دې کې پېژندلو د پاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خبر لپاره زمینه په لاس راشي د دې اخبار نه قوي امید دی چه خلک په دې پوه کړي چه د وطن د ترقۍ لپاره ۴

«د لمري مخ پاتې»

او پیش او حرکت موجود وُ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکار و کښې درسي تحول قایم کړي چه ترننه هم هغه تحول د خلکو په ماین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندې ډېر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي وُ ده د حقانیت د ثبات د پاره د ا کافي د چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی وُ او د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼلي دل

«د لوډلري»

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لري. په پای کښې د خدای د ج) ځنې د خپلو پوهانو لپاره نور موفقیت هم غواړم.

«اعلان»

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب سترمجاهد د سوانحو په حقله څه ویکو کرچا ته د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د غزا ګانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي هیله کوو چه په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړي.

النجم

روه ورځنی پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» دد دوم ټولګی شاګرد

بې درخصتی دورځو هره
چارشنبه نشریږی

اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

داخبار د مدرسی جریانات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خپرونی کوی
«رهبر»
د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب ته موور سوی

ګڼه (۶) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) «دده هویت قوم او نسب» «سعید افغانی»

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب. په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښی د جنوبی د شلګرد علاقی نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل اوزده کړی په وخت کښی د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار را روان شوی په ننګرهار کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړی دی د تحصیل د پاره افریدو ته هم تلی پیښور او صوات کښی هم اوسیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښی هم خه موده هلته کښی تیره کړی ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هغه کښی استقامت اختیار کړی ؤ لکه څنګه چه مو وویلی د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غونښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندورسازی کښی اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د مهمند و په علاقه په جرو بی، او چمرکنډ کښی ئی استوګنه کړی ده په ننګرهار کښی په رود اتو کښی خه موده تیره کړی او هلته په فقیر آباد او نورو رود اتو او شینوارو کښی ګرځیدلی په لغمان او سورو رود او کامه او خوګیانو کښی هم د وعظ او تبلیغ او یادونو او مقاصد و په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت کښی دی به کابل ته هم تلو او هلته به یغمان کښی خه موده ئی استوګنه کړی ده دی په شمالی کښی د کوه دامان خوا ته د داوو ځو په علاقه کښی اوسیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د حیات رڼی شپی او ورځی د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه د دی میله مخ په جنوب هلته کښی تیری شوی دی شاید په نورو ځایو کښی هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وی مګر مونږ نه دی اوریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

«دده تحصیل او علم»

ځکه چه معمول دی چه دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په ډیرو ځایو کښی اوسیدلی دی او ئی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او بنه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف ... نور لری.

«رهبر» «صدیق الله»
ګلرکی د نهم ټولګی ځل
پردی کښی شک

نشته چه بې د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سا روان غواړی او هر کار ته یو پوه صادق لیارښونکی په کار دی مګر څوک رهبر؟ زما عقیده دا ده چه په دغه متعلق دیر غور او دقت ضرور دی. هو دا خبره د پام وړ نه ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئی اجراء کولی شی او که یه خصوصاً په دا سی وخت کښی چه هر سړی ناری وهی چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئی هغه هم پوه دی نه هم نیک او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنما ئی وظیفه اجراء کوم خلک باید زما په خط مشی روان شی او دا هم ده چه ډیر و خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفی کړی دی هغه بل په لاس بکس او عصری جامو کښی ځان ته ډاکتر خه چه ځان د یو روفیسر نه هم پورته ګڼی لافی شافی او چابکی ئی هم ډیره ده نو خلکو ته اوس څه په کار دی د ا په کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولی په ویلو رهنما او ترینګ منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفوق ندلی شی بلکه د عمل په میدان کښی ورته بنه ځیر شی ترڅو چه هغه په ټولو او صاف د انسانی نقیصو لرمخی ترمنځ ورته او د اطرافو باندی پوه شی او د معلوم کړی چه د هغه عملی رویه د قوم او ټبر سره د هغه ئی د تشت والی په مرتبه کښی ګیډه او تا دا ن د جامی او د جامی او او ته څرګند ده؟ د هغه کار د ا دئ باید وکتل وشی چه دی څه کوی او هدف او نصب العین ئی څه شی دی؟ خپل بازار تودول د پاره مو قع ورکړی شی.

«باقی په دوهم ګڼ کښی»

«پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی؟ ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - «هیم کاکړ» زما په فکر د مدرسی د پرمختګ لپاره درسی یو شی ضرور دی چه د مدرسی د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښی یو ورلی پیدا کړی او د ا کار د یو اخبار یا مجلی په ذریعه تکمیلیږی نو کله چه مدرسی ته د دی دوه شیانو امتیاز ورکړل شی مدرسه به ترقی وکړی.

(۱۱) - ځواب - «فیض محمد د نهم ټولګی شاګرد» زما په عقیده د مدرسی د ترقی لپاره د ټولو نه مخکښی باید د مدرسی احتیاجات پوره شی نو د دی د پاره د مدرسی اصلی او فرعی احتیاجات سنجول په کار دی.

(۱۲) - ځواب - «حضرت خان دد دولسم ټولګی محصل» د مدرسی تلو لپاره زما خیال دا دی چه د مدرسی د ټولو منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفوق او کوم دا ره واره تا ثرات چه کله نا کله د انسانی نقیصو له مخی ترمنځ ورته پیدا کیږی د هغی نه سو تیر او د ډیر لرګی خو هیڅ و نه ګرځی او د غه ټول خبری نه په ځای وی ځکه چه نه موقع ور نکړی شی.

«سنجش»

عبدالودود «رفیق»

دمستقره خبره ده چه سنجش په هره خبره او بیا دیو کار او خدمت په وخت کښی چه دجامعی د ارتقا لپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه لېښ بخپله په حیاتی چارو کښی د هر وخت لپاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لری او په دنګا رنګ خبرو سره مخامخ کیږی دلته باید دی خبری ته مونږ ډیر ملتفت شو او دوته سنه فکر وکړو چه ایا کوم هغه خبری او وینا چه دخپل سوچ او سنجش دلیاری نه نوی بلکه محض دتوتی په څیر غږیدل وی بی نتیجی ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه څخه جدا او کنا ره لیدل کیږی همدا رنګه کم یو وخت کښی کوم کار او خدمت د پیش آمد او دوستی مشکلاتو دحل لپاره دخپل ځان سره قوی افکار او سنجیده بیاری نه وی ساتلی او بنسټ یا ده چه داد بلی ورځی دپاره ددی دبس مانی موجب ګرځی او بالاخره دځالت په لو یو کندو او دشرمنده ګی په صحنه کښی غورځیږی نو باید داسی فندشی هرکله چه انسان په دنیا کښی دی خبری ته ایه او محتاج دی نو او مرو باید مونږ سره د اسی قوی غږی ولهتوو او دوریښتیځه وکړو چه سنه پوه او دانا خلک وی او دموجوده طبقی د ټولو حالاتو نه خبر او په خپل سنه او پیدا ګاه او محکښنی او وروسته ته بوره پام لرنه کوی دخپلی وینا د تاثیراتو لپاره او دکارسنه نتیجه د خپل ځان سره ساتی تردی چه دده او ضایع او حرکات ناسته او ولاړه ټګ او لانګ ټول د روز مره حالاتو سره موافق او برابر وی کوم داسی وشی نو بیلی شم چه دا به دلبش دارامی او هوسائی لوید وسیله او پانګه وی ولی دوی یوازی دخپل ځان دخیر او بهبود په اندازه نه وی بلکه نوره ګری هم دننه د ننه بره لره مډ کښی په حقایقو او وسائلو پوهوی او ورته دخپل ژوندانه په مختګ درسونه ښیی نن په دنیا کښی هغه مملکتونه چه په خپل مرام کښی کامیاب او وړاندی تللی دا بلکه موجب نه ده بلکه محض معنی دخپل سنجش او فکر نتیجی دی چه دلوړی ترقی خاوندان او بیدلره مډ کښی ستر مقام ته ورسیدل.

«د پېژندنه»

معراج الدین «جمیلی»
داتمر ټولګی محصل

پېژندنه د انسانانو په مابین کښی ډیره اهمیت ورشی دی ځکه چه دپېژندنی په سبب سره دا زمنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی او ابطه محکموی انسان ته خیرا او شر ورښیی ډیر ګټه پېژندنه سړی ته زیات مفید او په پول پول مهلکاتو او موذیانو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د بینی صحی صافی روښنائی لاری په طرف بیته کوی دیوځه پېژندنه او دیو څا معلومول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوندانه په خوند او مزیا ؤ پوهوی که دیوه مملکت دیوه بل مملکت سره پېژندنه نه وی نو دغه مملکت به بی ترقی او د دنیا په صحنه کښی پس او ناکام پاتی وی نو پېژندنه خاص د ترقی او کامیابی سبب دی.

«اداره»

زمونږ مطلب د پېژندنی دپاره دادی چه خلک باید وپېژندل شی او دهر چا نه دهغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار او خستل شی درهم سنږه چه باید هر څه و پېژلو نه چیله

چیرته د دوا پر ځای زهر نوش وجان شی.

«اداره»

داسلام ددین اساس تعلیم او سنود نه د سنجش دپاره دیوره کفایت اندازه لری که مونږ وکړی شو چه دخپل اسلام د رهبر سنو دنی او دو به د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو اوده مرو به په ټولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو.

«خوموره اوخنګه علما؟» «سعیداننا»

ګرانو ملګرو غواړم چه څومره او څنګه علما؟ د داقتراح په باره کښی چه په انجمن کښی ځینو ځیره د النجم په اخبار کښی هم وخپرل شی مګر ددی لپاره چه د اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او دستی مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه ددغی پوښتنی ځواب د پاره سنه سنجیده او مختصر ځواب ولیکل شی ډیر وړیل او لیکل چه معنی ونلری. څه فایده کوی؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښیکاوی او د پلټنی سره آشنا کړو نو که دغه مهم مطلب د پاره د مفاهمی په برکت چیرته داسی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ د ومره او د اسی علماؤ ته ضرورت لرو د ا به زمونږ سعادت وی ځکه شاید په دغه سلسله کښی خلک حقانی علما، خپل خیرخواه او رهبر وپېژنی. او متقدانی وګرځوی.

«اعلان»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب د سوانح په حقله څه ولیکو که چاته ددغه ذوندانه د حالاتو اندازه د ماذونیا تو او ده د خپلو کارو پاده د مخلصانو په متعلق ثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیاد کښی مونږ سره معاونت وکړی.

«دلمړی مخ پاتی»

او که نه غرض ئی خپل وطن او قوم ته کارکول دی بیا په دغه نظریه باید د رهنما او لار ښودنکی مقام هغه چاته ورکړی شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولنی په خیر کښی لټوی کار او عمل حس او حرکت ئی ځان او خلکو ته خیر لګښته رسول وی په سپین لباس او مقفی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چا بکی باندی غولیدل د ناپوهو کار دلیل کیږی باید رهنما و پېژنو او په رهبری ئی سړی ئی ونیسو.

«اداره»

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکلو خلکو نه څه نه پوره کیږی.

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال « » دد لسم ټولګي شاګرد
اداره په هلمه کښې
پته « د ننګرهار نجم المدارس »

اوه ورځنی پاڼه
بې درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشرېږي

«» خبار د مدرسي جریانات بنی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خپروني کوي
« مسئول »
هغه خلک مسئول دی چه کارئ د اکه کیږي
بې د اکه خلک که د عام نه کوي بښه نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دقوس (۱۲) د (۱) کال

(۴) « دده علم او تحصیل » « سعید افغانی »

په علومو کښې ئې ښه قوی لاس درلوده دښتیا
دده هغه کتابخانې نه چه اوس دنجم المدارس
په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم
او د مطالعې شائق و. ورئ چه اخند زاده صاحب به
دعلماؤ سره په علمي بحثونه کول ده به هیش د
علم پاره دعمل اندازه کتل دده استاذان هم
خلک ښه یادوی دده د استاذانو په سلسله کښې
دسرشاهی نه چه سړی مخ په پورته ځي یوه هدیره
ده دهغه ځای خلک یو قبر ښئي وائي د اداخند
زاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه متبرک
شخص ئې خلک یادوی وائي ملا نجم الدین اخند
زاده صاحب دده زیارت ته راتللو دده
استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوات
او پېښور او شاید نور ځایونو کښې هم
تیر شوی وی کوم وخت چه دی دعلم قال نه
مخ په علم حال توجه برابروی د اوخت دده
یوه بله دوره شروع کیږي دا په تواتر
ثابته ده چه اخند زاده صاحب . دصوات صاحب
نه په حیات کښې دقادري شریفي طریقه وکړه
او په دغه طریقه کښې تر ډېره درسونه کامل
کړه او دمأذوني مرتبې ته ورسید ده په
صوات کښې ډیر وظائف کړي او دصوات
صاحب په نزد نهایت منلی و که څه هم زمونږ مره
دده او دصوات صاحب په هغه وخت کښې
کرامت زیاتې قیمې شته ګرمونږ د و مره
پوهیږو چه دغه دوره جنابانو باتقوی
او پرهیزګاري تیر شوی عقیده او روح
پورا داد و وظائفو او په دوره تاثیرات
شته دی مګر نه غواړم چه د قیصور طبع یا لبس
یاد کړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده
صاحب په خلکو او په طریقه کښې ماذون
و مګر ده په خلکو تر ډېر وازي دقادرۍ طریقې
اجازه ورکوله . نور بیا

« د تحول » « همیم کاکړ »
په ممکناتو کښې د دنهم ټولګي شاګرد

قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې
دي . آن په آن ممکناتو کښې تغیرات او
تبدلات پیدا کیږي . څوک پیدا کړ
څوک فنا که . چاته د خلکو او اجتماع د
اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح د ردونه او
فکرونه عطا کا . چاته د بشر د هلاک او فساد
لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا . بیا دغه
مفکرو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکام
کا . ځیني د شخصي او یا اجتماعي خدمت پیاوړ
ډیر لوړ او یا یو ترور سوی . کله هم دا بیا
درسي تیت کړي چه دخاورو سره ئې برابر
کړي . چاته غټ غټ کارونه په غاړه
کړي او چاته واړه واړه . غټو باندې
غټ مسئولیتونه او واړو باندې واړه
مسئولیتونه . په خلکو کښې کله درسي
تحول پیدا شي چه دمایوسیت مرتبې ته
نژدې شي او کله بیا ورو ورو بیرته مخ
په لوړتیا روان وي او د ډیر و امیدونو
مرکز شي او درسي نور . خو په هر تغیر
سره دقدرت او قادریت دغه تحولات
دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او د دوی
په دی خبره چه یو لوی مقتدر شته دقائق
کولو لپاره چالانې دي . په دغه تحولو
تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بشر لپاره
یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په
دغه لیاری سره لوړ و مدارجو ته رسیږي
تحول د یوی خوا د قدرت خیال پیدا کوی
او د بلې خوا نه دکار کول او عدم مایوسیت
او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دی
او هم دا رنګه که دغه تحولاتو کښې فکر وکړی
شي د بشر لپاره دعبرت یوه لویه مجموعه
د پاڼې په دوهم مخ کښې «

« پوښتنه » « د اداره »
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
« آسف »

مدرسه به هغه مخ په وړاندې
لاړه شي چه دمدرسي ټول افراد
دخپل مسلک په ریجا باتوقوی روان
شي او ورته بدبینه نشي .

(۱۴) « ځواب » عبدالرحیم
دنهم ټولګي زده
زما په خیال دمدرسي کوچنی
د پرمخ تګ د پاره د ضرور دده
چه دمدرسي ټول منسوبین د
مدرسي قوانین او اصول په پوره
شوق او ذوق سره عملي کړي
او هیڅ یو ئې بیګار او بیتهی
ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو
کښې ښه او ورته راغب شي .

(۱۵) (ځواب) « سلطان عزیز »
زما په خیال دمدرسي دالسم ټولګي زده
کوچنی
د پرمختګ دپاره دعامی او خاصی
طبقې سره رابطه او دپوهې
پراخوالی خورا مهم

خیږو نه بلل کیږي.

« تربیه »   سید محی الدین «علوی» د اتمر توګی نږده کوبګی

د خدای وه معلومه او مثلا نه ده خبره ده چه هیڅ عمل او فعل بې له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځي ځکه الهي قانون په دې جاري شوی دی چه هیش ئې دلبش تربیه د پیغمبرانو په واسطه سره کړې ده ترڅو نبشر د هر راز مشکلاتو نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ شي. زموږ هدف او مرام په نوموړي موضوع کښې دا دی چه تربیه چون امر ضروري او د واجباتو نه شمیرل کیږي نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضا کښې پوره دخل او اشتراک ولري ځکه تربیه که د عصر د ایجاباتو سره مخالف او متضاد وي نو د مربي سعیه او کوښښ بې ځایه مصرف او بالاخر کوم مثمره نتیجه په لاس نه شي راوستلی که موږ د اسماني قانون ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت نه د عصر د ایجاباتو پوره مراعات کړې دی او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره سم مجربې نسخې په عمل راچولې دی کله چه مرض ډیر سخت او شدید وي هلته ئې قوي نسخه او کله چه مرض په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې نسخه په کار راچولې ده موږ باید د قدرت د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې دوه وکتوب سره تربیه کړی بیا کله چه انسان مرتبې د رشد ته ورسیږي نو د رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږي خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د انسان د طبیعت او حالت سره موافقي نسخې په کار راچولې نو موږ هم باید په غږ اساس د تربیې ځای وساتو. او دوم باید چه په تربیه کښې اخلاق جنبې ته پوره موقع ورکړه شي او ښه اخلاق او بد اخلاق باید وسنجول شي چه ښه اخلاق کوم او نابود اخلاق کوم دی زما په عقیده ښه اخلاق همدغه دی چه شریعت د پاکې ځای

۳

او بر د بر چو کانه بهرنه وي ځکه په شریعت کښې د الله (ج) او د رسول (ص) ګټور ارشادات شته او دې کښې شک نشته چه کوم اخلاق چه په دغه اداره جاده او مستقیم چوکاټ کښې داخل او برابر وي هغه د خلکو په ګټه تمامیږي که بشر دقت وکړي بې د تعصب [illegible] او دریم درجه د تربیې په پاک او سپیڅلې صحنه کښې مدام د عملي او فعلي تقوی نظریات په کار دي او چول شي او تقوی هم باید وپیژنو تقوی ځان ساتل دي د ناوړه اعمالو او خویونو څخه او تشبث کول دي په حمیده خویونو او اعمالو با ندې [illegible] انسان باید د عقل د مشاهدې نه درس واخلي ترڅو ښه او بد خوی او عملونه ورته ښکاره شي او په دې پوه شي چه کوم د عمل او کوم د ترک وړ دی د دغه د حق سبحانه په فیصل کلام ښه روښانه شوی دی. وما اتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا =

(۱) «اقتراح» «سلطان عزیز» داتمر توګی نږده کوکی

د موضوع دوه جز نږده

غواړم چه په دوو د اجزاوو باندې څه ناڅه رڼا واچوم د لمړي جزء په متعلق چه څنګه علماء دې وي نو د سې علما چه د اسلام او وطن د ارتقاء او ارتقا په مقابل د شخصي اغراضو نه تیر او همیشه د حقائق د ماهو الحق او ابطال د ماهو الباطل په حقله زیار وباسي. د سې علما چه د حق په مقابل کښې د ضرورت په وخت کې تر ټولو مشوره وغوړي د خپل سرا او مال څخه لاس واخلي. د سې علما چه د خلکو په زړونو کښې ځای لري او په صداقت او امانت موصوف د عامي خیر خوا پلوي او طرفداري کوي. د سې علما چه د اسلام د ترقۍ دپاره ځان هر ډول تکلیف ته ور کولی شي. د سې علما چه د پوره حوصلې او صبر خاوندان د پخوانیو صلحاو د کارنامو څخه د خپل اطمینان کار اخلي. د سې علما چه د فصاحت او بلاغت مراعات کوي د عامي او خاصې طبقې په رو په پوره [illegible] رفتار کوي. د سې علما چه نورو ته د ښو ښیار ښنې او په خپله ئې هم عملي کوي. محض غږ وید ل او ټول د لوی ندامت او غضب عذاب موجب ګڼي. د سې علما چه په ژبه او لاس او ښو بلکه په ټولو تدابیرو باندې د ذرو کوشي په صداقت او ښیتني سره خدمت کول عار او پیغور نه بولي. د سې علما چه سره د تحریر او تقریر په ثمره بار د محیط په ټولو اوضاعو پوه او باخبر وي. د سې علما سره خیر د جامعې په خیر کښې وینې او خپله ترقي د جامعې د لوړتیا په ضمن کښې لټوي.

[illegible]

« دلمړي مخ پاتې »

غني د فقیر نه او روغ د ناروغ نه او بالعکس او شل او ګوډ او ړند ونه په صحیح خلکو او بالعکس او غټو مسئوو لیتونو والا د واړه مسئولیتونو والا د څخه د سې نو چه په دغه زنګ تحول سره د لوی خو نه عاطفه او صله رحمي پیدا کیږي او د بلې خوا نه د هر سړي خیال او فکر لیدلو تاثیر پیدا کوي په دغه موضوع کښې که هر څو مره کتابونه ولیکل شي بیا ئې [illegible] لکن د اهم باید ووییل شي چه که هر څوک مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په سترګه د عالم ټولو کائناتو او د دوی تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په عمیق نظر سره وګوري نو حتمي به ووائي چه ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانک فقنا عذاب النار

النجم

دوه ورځنۍ پاڼه

بې دړخصتي د ورځو هره چارشنبه نشريږي

چلونکی « سعید افغانی » د نجم المدارس مدير
مرستيال « محمد حضرت خان » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته « ننګرهار نجم المدارس »

د اخبار د مدرسې چې پاڼات بښي او اجتماعي، ديني، تربيوي، خپروني کوي
« اميد و نه » « سعيد افغاني »
دا نغې کيږي چې اول اميد و نه دی پوره شي دو مره ده چې بشه نيت او معقول مجاهده په کار ده

ګڼه (٨) چارشنبه د ١٣٣٧ کال د قوس (١٩) (١) کال

(٥) « د ده تحصيل او علم او تصوف » « سعيد افغاني »

هغه صاحب عالم ؤ مګر داسې عالم نه چې علم ئې د عمل سره نه برابريږي او يا د سرتنبه توب نه به ئې کار اخستلو او يادکبر او غرور نه د يک عالم او يا د چې د ده علم د رواجونو او خرافاتو ټولوه مجموعه ؤ او يا خدای ناکړه چې ده به دين د دنيا د پاره وسيله ګرځولې وی دی يو حقاني عالم ؤ ده د اسلام دين پېژندلو دی په دې خبره پوهيده چې خلکو کښې بايد د محبت او مودت اساس قايم شي دی ريا کار صوفي نه ؤ او نه د لويږ او موهومي طرفدار ؤ دی يو اجتماعي شخصيت ؤ ده هيش د ناوړه رسم او رواج سره مجادله کړې خلک ئې د بې کارۍ او تنبلۍ نه خلاص ول .

« مصلح او مجاهد » « سعيد افغاني »

وائي نجم الدين اخند زاده صاحب به د علماؤ سره زيات محبت کولو او ښه عالم به ئې زيات خوښوی د هغه وخت علماؤ به ده پاندې د علميت ازميښتونه کړې ؤ علماؤ د ده نه په لويو لويو کتابو او علومو کښې تار باريک مسايل کښې پوښتنې کړې مګر ده سره د علميت اندازه قوی وه د علماؤ د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دی د علماؤ په نزد ښه جيد عالم ثابت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دين د اقتدار او د دين د حمائې د پاره ... عصر لوی نابغه شخصيت ليدلو ده علماؤ تر بير کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو وائي نجم الدين اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلهاؤ پوستني جوړولي او د بخشش په توګه ئې ورکولې ده د علماؤ د پاره خولۍ او پګړۍ پيدا کولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې د نجم الدين اخند زاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثيره يا د يږی ده خلکو ته د کونج او زاويې درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنيا پرېښودل نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنيا پر داشان به نه د ده ظاهره کړې چې خلک دې دنيا ترک او کار دې نه کوی دی په دې خبره پوهيده چې د دنيا مذمت هم د دې د پاره دی چې بايد مسلمان د دنيا د محبت اندازه و پېژني داسې نه چې د دنيا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفې خيال و نه ساتي داسې د دنيا نه چې هرج مرج پيدا شي د جنګ او قتل او قتال موجب وګرځي او داسې نه چې خلک په دنيا غره شي خپل خالق هېر کړي او د بلې ورځې غمه ورسره نه وی او که نه دنيا د دې د پاره چې د ځان او د خلکو د خدمت او رفاهيت په مقصد وی بده نه بلکه پيدا کول ئې ثواب دی . نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقي عالم ؤ په دې خبره ښه پوهيده چې ځنګه علماء ؟ ؟ ؟ دی په دې پوه ؤ چې د خلکو د اصلاح د پاره څنګه علم په کار دی نه ده د ملاحظه وه چې د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښې نوی روح پو کړو مګر په تاسف دی چې د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه په دې پوه نه شول چې اصلي سرچړوی په دې ښه پوه نه شول چې د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ چا دا خيال وکړو چې د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خيال ؤ خوک په دې عقيده لاړل چې دوړی ورکول او ننګر مقصود دی چا دا دا وکړه چې ... په مراقبه سره ځان د عبا او قبا په کار ده چا سره د اسود ... پيدا شوه چې څه د ساده خلکو په وسيله لوږ خلکو ... او ... پر کار دی هوا وجد ده چې چا د لنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامې او يا د مدرسې د ... په ... ځان ته چاپه دی نامرچه د قوم او درسې د رسې خيال مې دی نارو ناروا ... [illegible] حقيقي اسلام باندې هم بېګانه کړل خدای خبر چې درسې جنايات ... [illegible] ... د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ... [illegible] زاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم ... [illegible] ... د خلکو اندازه موږ سره شته اميد دی چې د هغوی د کارنامو تذکره ... [illegible] ... په هغوی د پاره ئې ... [illegible]

« د پوښتنه » « اداره »

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟ ؟ ؟ يو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(١٦) - ځواب - محمود د دولسم ټولګي محصل

زما په ګمان د مدرسې د پرمخ تګ قوی عامل همدا دی چې د سږني تعليمي کال د پاره چې د « سعيد افغاني » له خوا کومه نقشه سنجول شوې د مدرسې د لوړتيا د پاره هغه شروع تر کومې اندازې چې شوي او بنه او دلوړ د پاره د مرستې خيال قوی اسباب پيدا چې په دې کړو شي په سږني کال کښې د هغه مطلب ترسره شي .

١٧ - ځواب - شاه حنان د يوولسم ټولګي زده کوونکی

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چې د مدرسې منسوبين هسې افکار او نظريات ولري چې د خلکو افکار او نظريات ځانو ته جلب او متوجه کړي يعني اجتماعي حس ولري .

١٨ - ځواب - ګل محمد ... د اتم ټولګي

د مدرسې د ترقۍ د پاره صحيح طلاب روزل او په کار اچول ... ضرور دی ... [illegible]

« خبرونه »

د نایب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف
په دوسی حال کښی چه د مرافعی قاضی،
اداری مدیر، د نجم المدارس مدرسی ښوونکی
شاگردان، او د هلی ځینی سپین ږیری
او خلک حاضر وو په هغه کښی د نجم المدا
رس د مدرسی د نوی عمارة د تادوو بنیاده
ئی کینبود له د نایب الحکومه ښاغلی مرستیال
او د مرافعی قاضی په خپلو بیانو کښی د
اسلامی علومو د مدرسو د انکشاف او په
باب د حکومت پاملرنه څرگنده کړه مولانا
سعید د مدرسی مدیر د حکومت د
علاقه مندی نه چه د دینی مدارسو سره
ئی لری د حاضرینو له خوا نه رضائیت
ښکاره کړ او وی ویل چه موږ غواړو
چه ددی مدرسی د شاگردانو د روزنو
په واسطه اسلامی شریعت قوی وساتو

۴ لاس په صدقی سره ئی چپ او د جیب
لاس په صدقی سره ئی ښی لاس خبردار
نه شی ترڅو ریا ته مفقی نشی چه د
شرک بلل کیږی. او هم هغه څوک
دی چه الله پاک په یوځانته ځای
کښی یاد کړی او سترگی ئی اوښکی
توی کړی یعنی دی د خپل خدای (ج)
د عدم اطاعت څخه په ژړا او هیش
تری په خوف او ترس کښی دی او وائی
چه آینده به بد کار نه کوم. د خپل
عمل د اصلاح د پاره د مخکښی شیانو
مراعات زیات ضروری دی ځکه چه
ولیښتو مثل دی چه خپل عمل د لاری
مل دی حقیقت دا دی چه ښه
عمل د ځان توښه ده او د
تول سعادت ور
تیر لی دی.
[illegible] من الله ۱۹۸۱

« یوه لنډه موعظه »
د نبوی حدیث ترجمه څخه

محمد عمر دیودم ټولگی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائی
اوه کسه دی چه په هغه سخته ورځ د جزاء کښی
به د خدای د رحمت د سوری لاندی په آرام وی
چه بی دده د رحم څخه د راتبیا او د راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږی اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښی مخرب کسان
د طبیعی او فطرتی وظایفو څخه منع کړی او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجایزه کارونو ئی مخ نیوی
کړی وی او ده په وخت کښی د حقانیت او
عدالت او انزوند پورته او د مظلومانو د خولی
آه ورک او اوښکی ئی مروی او د هر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شی. دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښی
پورته او خپل د ځوانی عمر ئی د خدای (ج) په
مینه او محبت کښی تیر کړی وی ځکه چه په دغه
د جوش او حرارت وخت کښی د خدای اطاعت
او د گناهو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوئی دی یو سالک ویلی دی
در جوانی توبه کردن شیوه پیغمبریست +
وقت پیری گرگ ظالم میشود پرهیزگار. دریم
هغه څوک دی چه زړه ئی د مسجد پوری تړلی
یعنی دی جسماً که هر ځای کښی مگر زړه ئی د
خدای پاک معبد د تعبد ئی سره مربوط او په
دی انتظار کښی وی چه کله به د لمانځه وخت
راشی چه ورته لاړ شم. څلورم هغه دوه سړی
چه دوستی او دښمنی محض د خدای پاک د
رضا لپاره کوی یعنی په دی نیت چه خدای ایر
د راستا دوست دی ځکه زه دوستی ورسره
کوم او یا د راستا دښمن دی ځکه زه دښمنی ور
سره کوم. په دی کښی شک نشته کوم دوستی
چه د خدای د پاره وی هغه په زړه خوندوره
مزه ناکه او د دوام داره وی او هغه دوستی
چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجی او
لنډه وه وقع کیږی. پنځم هغه سړی دی چه د
غوړی ده تره یوه ښځه چه ښائسته د نسب
او خالیښت وی او ورته ئی چه زه د [illegible]
د الله پاک نه یعنی د نفس خوښی [illegible]
بلنه قبوله نکړی. شپږم هغه څوک دی [illegible]
[illegible] خیرات کوی په خفیه طور سره [illegible]

« اقتراح »

(۲) « حبیب الرحمن »
د شپږم ټولگی زده کوونکی

زما په خیال د غه موضوع
ډیره اهم او ددی د څیړنی په شاو خوا کښی زما نه
مخکښی زمونږ نورو ملگرو ښه بیانات وکړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دی متعلق
کښی څه نا څه د علماؤ کم او کیف بیان کړم زما په
قاصر فکر سره د ښځو علماؤ ځواب دا دی چه علماؤ اول
باید خپل ځان اصلاح کړی او بیا د نورو د خیر او
بهبود د پاره کار وکړی او د ځکه چه دوی نه
ورثه د پیغمبرانو ویل شوی دی او پیغمبرانو
هر یو په خپل حیات کښی لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړی او بیا ئی د نورو د لښکر د پاره د خیر او
د بهبود لاری سنجولی دی همیشه کړ په تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغی هم امر بالمعروف
او نهی عن المنکر ئی کړی دی نو څرنگه چه علماء د هغو
قایم مقام دی نو دوی ته هم د پایل دی چه د دی
وظیفه ترسره او اجرا کړی ترڅو په دوی باندی
په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شی
د اخو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته ترغاړی
شوی نو دوی به هله په دی وظیفه موفق او
کامیاب شی چه دوی په هغه برگزیدی کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شی چه سم د قانون
سماوی په لار سنبو د ارشاد او تو باندی اول
په خپله عمل او بیا ئی نورو خلکو ته تلقین کړی
ځکه خدای نا خوښه کړیو عالم له مقتضی دا دی
قانون نه په بله لاره ولاړ وی هغه نشی کولی چه
دا وظیفه سرته ورسوی او د ځکه چه د [illegible]
خپل ځان او د هلاکت په کندو کښی پروت
دی نو بل به څنگه ژغورنه وکړی د هغه علماؤ په
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته وائی
الله پاک فرمائی کبر مقتا عند الله ان تقولو
ما لا تفعلون یعنی په نزد د الله پاک دا ډیره لویه
گناه ده چه په خپله عمل نه کوی او بل ته ئی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
کا او ډیره [illegible] او [illegible]
[illegible] چه د خپل علم رعیت [illegible]

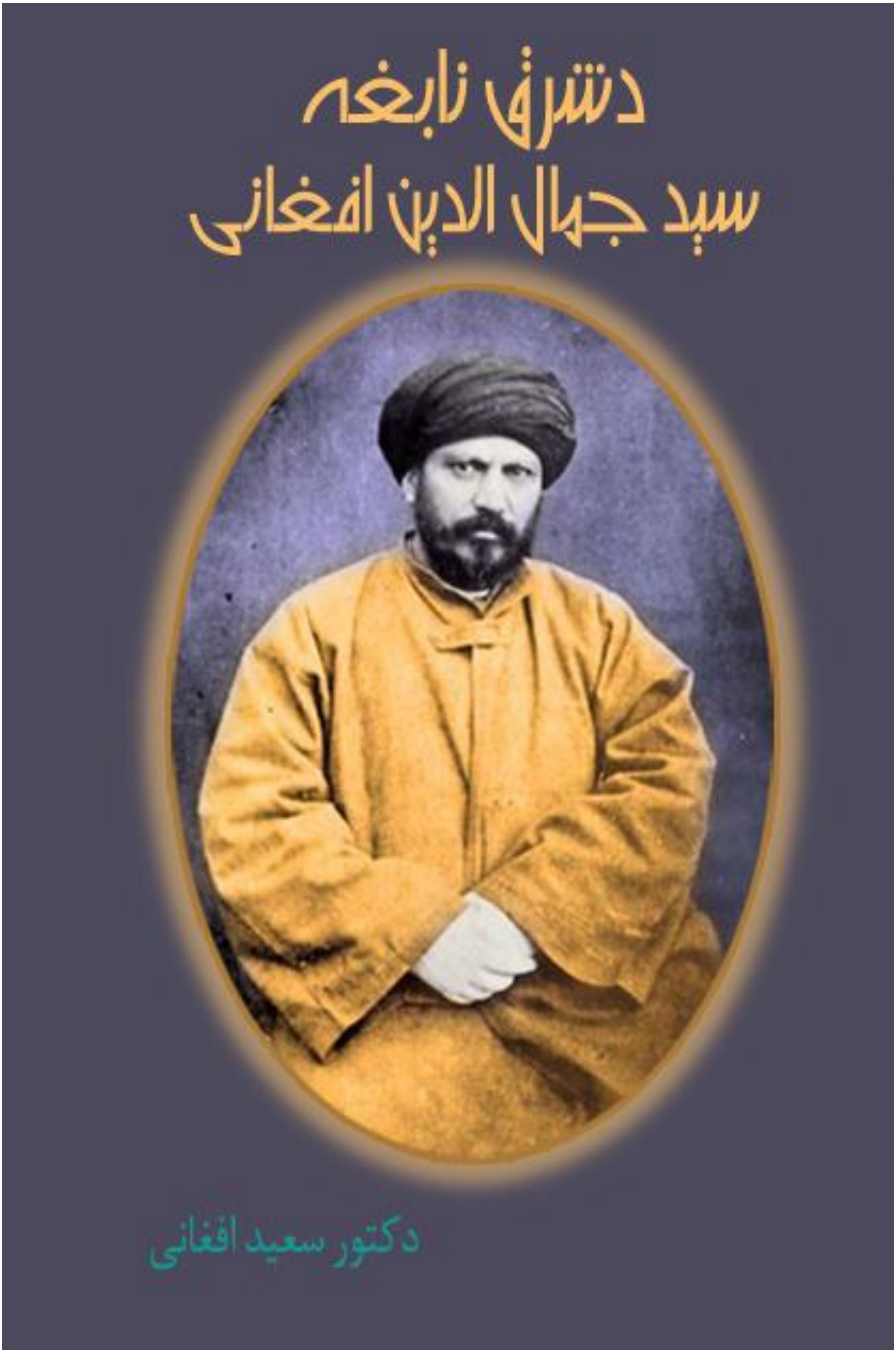
دشرق نابغه
سید جمال الدین افغانی
دکتور سعید افغانی

38

په مصر کی د افغانستان سفارت فرهنگی څانگه

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393ه1396 لمېږدیز - لمریز 2014م 2017 زیږدیز

1- سید جمال الدین افغاني او د افغانستان نومیالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ویرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عامیانه در حوالى بلخ (نخستین تحقیق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثیر اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نیاز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- کابل در پرده هاى تاریخ
14- بررسى فرایند نوستالژى در شعر استاد خلیلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنویسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سید جمال الدین افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دین ځو ستورى
25- د ادب ځو ستورى
26- تندیسى بر چکاد آزادى
27- افراط در دین و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عدیم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نویسندهء مقتدر و عالیمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پیر هرات

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنۍ چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتگار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فى أفغانستان
109- التحول الديموقراطى و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربى
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

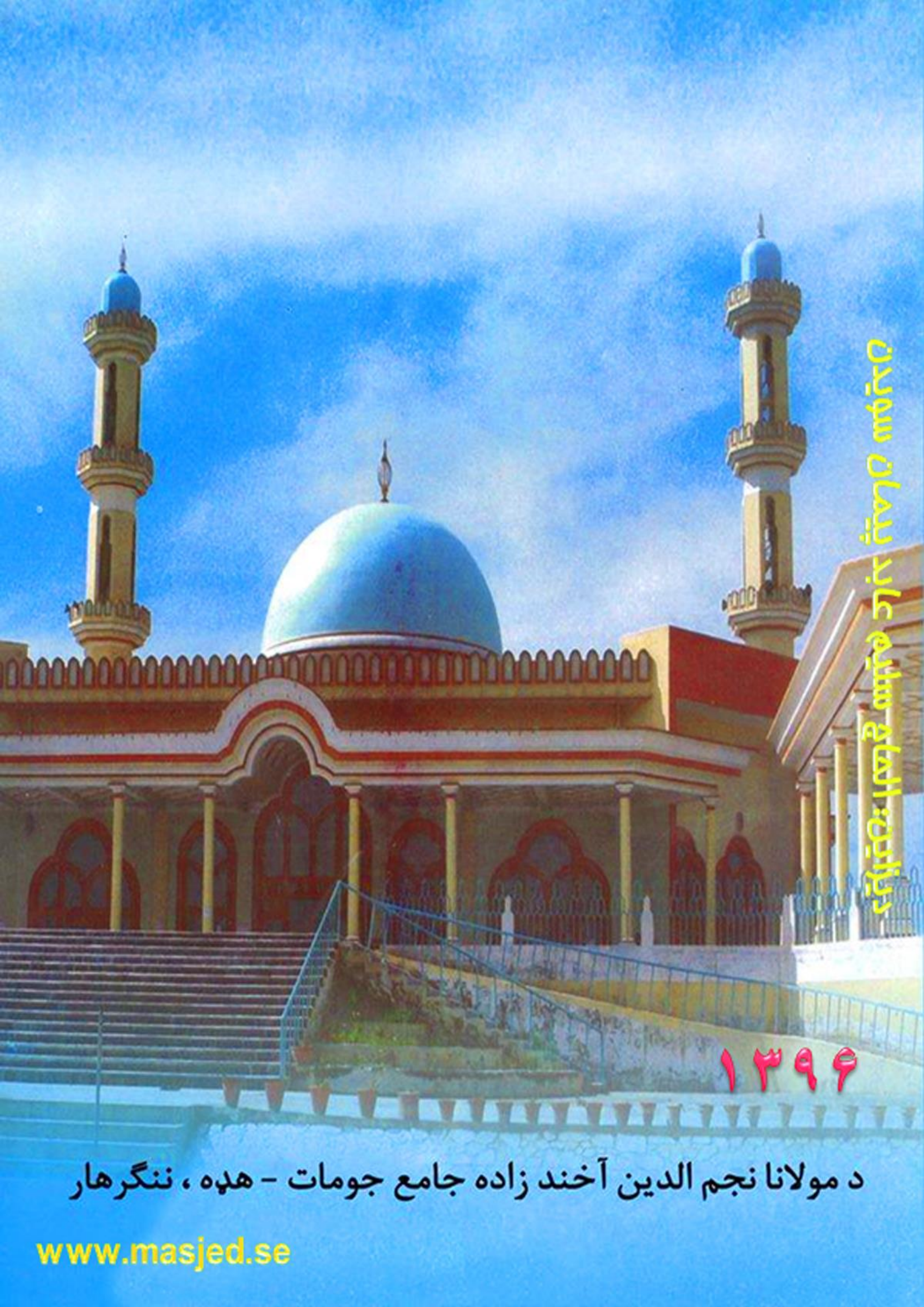

د مولانا نجم الدین آخند زاده جامع جومات - هډه ، ننګرهار

www.masjed.se